

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ДАЙДЖЕСТ

**правових позицій Верховного Суду
ЩОДО ТРУДОВИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ
ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ**

за 2023 рік

I. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ТРУДОВИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ..... 4

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 15.06.2023 у справі №560/2369/19 (адміністративне провадження №К/9901/4600/20) щодо звільнення з військової служби..... 4

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 21.09.2023 у справі №460/1061/21 (адміністративне провадження №К/990/33423/22) за позовом до Міністерства оборони України, Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Міністра оборони України, Військової частини про визнання протиправним і скасування пунктів наказів, поновлення на службі..... 5

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26.09.2023 у справі №640/1229/20 (адміністративне провадження №К/990/17031/22) про поновлення на посаді..... 6

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 27.09.2023 у справі №200/2718/21-а (адміністративне провадження №К/990/35334/22) щодо звільнення прокурора..... 8

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26.10.2023 у справі №500/4332/22 (адміністративне провадження №К/990/18782/23) за позовом до Головнокомандувача Збройних Сил України про визнання протиправним і скасування пункту 2 параграфу 2 наказу №392 Головнокомандувача Збройних Сил України від 08 квітня 2022 року та поновлення на посаді (справа щодо строків звернення до суду)..... 9

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ..... 11

Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 24.01.2023 у справі №760/11727/17 (адміністративне провадження №К/9901/11131/18) щодо одноразової грошової допомоги..... 11

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26.01.2023 у справі №825/1503/17 (адміністративне провадження №К/9901/21431/18) щодо видачі посвідчення члена сім'ї загиблого (померлого) військовослужбовця..... 12

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 31.01.2023 у справі №520/21428/21 (адміністративне провадження №К/990/20858/22; К/9901/20488/22) щодо грошового забезпечення військовослужбовців..... 13

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 13.02.2023 у справі №344/6565/19 (провадження №61-20756 св 21) щодо забезпечення житлом..... 14

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 28.02.2023 у справі №420/21377/21 (адміністративне провадження №К/990/10093/22) щодо встановлення додаткових видів грошового забезпечення..... 15

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 08.03.2023 у справі №540/7751/21 (адміністративне провадження №К/990/14395/22) щодо виплати вихідної допомоги..... 15

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 23.03.2023 у справі №760/17056/17 (адміністративне провадження №К/9901/7206/19) щодо виплати одноразової допомоги..... 16

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26.04.2023 у справі №280/3878/21 (адміністративне провадження №К/990/22251/22) щодо виплати одноразової допомоги..... 18

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 07.09.2023 у справі №160/16084/22 (адміністративне провадження №К/990/21914/23) щодо індексації.....	18
Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 13.09.2023 у справі №520/6976/2020 (адміністративне провадження №К/9901/11210/21) щодо виплати одноразової грошової допомоги.....	20
Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 13.09.2023 у справі №520/6979/2020 (адміністративне провадження №К/9901/9195/21) щодо виплати одноразової грошової допомоги.....	21
Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 15.09.2023 у справі №640/14205/21 (адміністративне провадження №К/9901/43076/21) щодо пенсійного забезпечення.....	23
Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 15.09.2023 у справі №380/10714/22 (адміністративне провадження №К/990/19595/23) щодо призначення пенсії.....	25
Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 20.09.2023 у справі №521/3656/19 (провадження №61-5925св22) у справі за позовом Військової академії до ОСОБА_1 про усунення перешкод у користуванні приміщенням та за зустрічним позовом ОСОБА_1 та ОСОБА_5 до Військової академії про визнання права користування житловим приміщенням, усунення перешкод шляхом вселення, скасування наказу, поновлення на квартирному обліку та стягнення моральної шкоди.....	26
Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 04.10.2023 у справі №344/6853/21 (провадження №61-5216св22) про визнання незаконними та скасування рішення і наказу, зобов'язання прийняти рішення про поновлення на квартирному обліку, погодження розподілу квартири (справа щодо юрисдикційності).....	28
Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 04.10.2023 у справі №761/18365/20 (провадження №61-9164св23) щодо житлових прав.....	30
Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 18.10.2023 у справі №200/5301/22 (адміністративне провадження №К/990/20021/23) щодо індексації грошового забезпечення.....	32
Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 18.10.2023 у справі №360/7050/21 (адміністративне провадження №К/990/9749/23) за позовом до Міністерства оборони України про визнання протиправним і скасування рішення, зобов'язання вчинити певні дії.....	34
III. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ.....	37
Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 27.04.2023 у справі №160/13338/20 (адміністративне провадження №К/990/33877/22).....	37

Відповідальний редактор дайджесту:

Поліщук Вікторія Віталіївна

e-mail: v.polishchuk@mail.unba.org.ua

КОНТАКТИ:

Комітет з трудового права НААУ

Голова Комітету: Поліщук Вікторія Віталіївна

e-mail: v.polishchuk@mail.unba.org.ua

Заступник Голови Комітету: Цветкова Катерина Володимирівна

e-mail: k.tsvetkova@mail.unba.org.ua

I. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ТРУДОВИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 15.06.2023 у справі №560/2369/19 (адміністративне провадження №К/9901/4600/20) щодо звільнення з військової служби

Суд зазначає, що початок і закінчення проходження військової служби визначаються статтею 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу». Так, закінченням проходження військової служби вважається день виключення військовослужбовця зі списків особового складу військової частини (військового навчального закладу, установи тощо) у порядку, встановленому положеннями про проходження військової служби громадянами України. Таке виключення зі списків особового складу частини оформлюється наказом військової частини (військового навчального закладу, установи тощо), у списках якої перебуває звільнений військовослужбовець.

Крім того, за змістом пункту 37.1.1 розділу XXXVII Інструкції №638/15329 включно по день виключення військовослужбовця зі списків особового складу йому виплачується грошове забезпечення.

Отже, системний аналіз викладених законодавчих норм свідчить, що закінченням проходження військової служби є день виключення військовослужбовця зі списків особового складу військової частини (військового навчального закладу, установи тощо), про що приймається наказ. Тобто до моменту прийняття наказу про виключення військовослужбовця зі списків особового складу військової частини останній вважається таким, що проходить військову службу.

Подібна правова позиція викладена в постановках Верховного Суду від 13 квітня 2023 року у справі №380/404/20 та від 10 грудня 2020 року у справі №810/2184/16 та є застосовною до спірних правовідносин.

За змістом статей 116 та 117 КЗпП України при звільненні працівника виплата всіх сум, що належать йому від підприємства, установи, організації, провадиться в день звільнення. У разі невиплати з вини власника або уповноваженого ним органу належних звільненому працівникові сум у строки, зазначені у статті 116 цього Кодексу, при відсутності спору про їх розмір підприємство, установа, організація повинні виплатити працівникові його середній заробіток за весь час затримки по день фактичного розрахунку.

З огляду на викладене, проаналізувавши зазначені норми права, Суд констатує, що першим днем, з якого слід обраховувати середній заробіток за час затримки розрахунку, є [день] наступний за днем виключення ОСОБА_1 зі списків особового складу військової частини, а саме 02 листопада 2017 року.

Детальніше зі справою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/111568994>

I. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ТРУДОВИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 21.09.2023 у справі №460/1061/21 (адміністративне провадження №К/990/33423/22) за позовом до Міністерства оборони України, Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Міністра оборони України, військової частини про визнання протиправним і скасування пунктів наказів, поновлення на службі

Обставини справи. Позов обґрунтовано тим, що, на думку позивача, застосування пунктом 3 Наказу №1 щодо нього дисциплінарного стягнення «звільнення з військової служби через службову невідповідність», яке реалізоване пунктом 5 параграфу 3 Наказу №108, пунктом 8 Наказу №95, пунктом 2 Наказу №100 (у редакції пункту 21 Наказу №112), які є похідними від Наказу №1 і якими позивача на підставі підпункту «д» (через службову невідповідність) пункту 2 частини 5 статті 26 Закону України від 25 березня 1992 року №2232-XII «Про військовий обов'язок і військову службу» (зі змінами) (далі – Закон №2232-XII), було звільнено з військової служби у запас і виключено зі списків особового складу Університету та всіх видів забезпечення, відбулося з порушенням встановленого законом порядку та процедури.

Обґрунтування Суду. Положенням як Дисциплінарного статуту, так і Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України передбачено можливість, а не обов'язок командира призначити службове розслідування перед накладенням на підлеглого дисциплінарного стягнення.

При цьому згідно з пунктом 6 розділу I «Загальні положення» Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України розслідування авіаційних подій проводиться відповідно до Правил розслідування авіаційних подій та інцидентів в авіації Збройних Сил України, затверджених наказом Міністра оборони України від 19 травня 2010 року №256, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 14 червня 2010 року за №386/17681.

Доводи касаційної скарги про відсутність встановленої у передбаченому законом порядку вини позивача безпосередньо у спірній катастрофі літака не дають підстав для скасування оскаржених судових рішень, оскільки предметом розгляду у цій справі є не встановлення зазначених скаржником обставин його вини у катастрофі, а законність і підставність винесення оспореного наказу Міністерства оборони України від 14 січня 2021 року №1 КП ДСК «Про деякі питання авіаційних подій у Збройних Силах України» та похідних від нього наказів (див. пункт 2 цієї постанови).

Доводи касаційної скарги про непроведення Міністром оборони України службового розслідування перед застосуванням до позивача дисциплінарного стягнення у взаємозв'язку із встановленими судами фактичними обставинами цієї справи також не дають підстав для скасування оскаржених судових рішень, оскільки ці рішення судів мають вичерпні посилання на підстави прийняття оспореного наказу та похідних наказів від нього з посиланням на низку актів компетентних органів, які досліджували обставини катастрофи, зокрема крізь призму виконання відповідальними посадовими особами їх службових обов'язків. Висновки указаних актів змістовно узгоджуються між собою. На суперечності між відповідними актами, висновки яких підтверджують підстави винесення оспореного наказу та похідних наказів від нього, скаржник не посилається.

Не посилається скаржник також і на те, яким чином проведення чергового розслідування, пов'язаного зі спірною катастрофою (бажаного для скаржника службового розслідування), змінило би обсяг доказів та обставин, якими керувався Міністр оборони України, приймаючи в межах своїх дискреційних повноважень дисциплінарне рішення щодо позивача, яке оформлено Наказом №1.

Доводи касаційної скарги в їх сукупності зводяться до незгоди з висновками судів, неправильного розуміння скаржником вимог чинного законодавства та власного тлумачення характеру спірних правовідносин. Такі доводи, оцінені судом першої інстанції, були предметом перегляду судом апеляційної інстанції та не знайшли свого підтвердження.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113635818>

I. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ТРУДОВИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26.09.2023 у справі №640/1229/20 (адміністративне провадження №К/990/17031/22) про поновлення на посаді

Обставини справи. Підполковник юстиції ОСОБА_1 проходив військову службу із січня 2015 року в органах військової прокуратури.

Відповідно до наказу Міністра оборони України від 26.01.2015 №44 ОСОБА_1 прийнятий на військову службу за контрактом осіб офіцерського складу та відряджений для проходження військової служби до Генеральної прокуратури України.

Цим же наказом відповідно до статті 6 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», пункту 153 Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України та на підставі листа заступника Генерального прокурора України – Головного військового прокурора від 20.01.2015 №10/5-10 вих-15 військовослужбовців, прийнятих на військову службу за контрактом осіб офіцерського складу, у т. ч. позивача, вирішено відрядити до Генеральної прокуратури України із залишенням на військовій службі для призначення на відповідні посади.

ОСОБА_1 проходив військову службу на посаді прокурора першого відділу процесуального керівництва управління процесуального керівництва у кримінальних провадженнях Головної військової прокуратури Генеральної прокуратури України.

У зв'язку з набранням 25.09.2019 чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19 вересня 2019 року №113-IX (далі – Закон №113-IX), яким запроваджено реформу прокуратури, обов'язковою умовою якої є атестація, успішне проходження усіх етапів якої є підставою для переведення до обласної прокуратури на виконання вимог пункту 10 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» позивач подав заяву на ім'я Генерального прокурора про переведення на посаду в Офісі Генерального прокурора та проходження атестації у зв'язку із цим.

Постановою військово-лікарської комісії (свідоцтва про хворобу №4227 від 18.10.2019) підполковника юстиції ОСОБА_1 на підставі статей 10-6, 21-6, 64-6 графи III Розкладу хвороб визнано непридатним до військової служби в мирний час, обмежено придатним у воєнний час.

ОСОБА_1 22.10.2019 подав рапорт про звільнення з військової служби за станом здоров'я, у зв'язку з чим із останнім 22.10.2019 проведено бесіду. У рапорті зазначено, що військово-лікарську комісію пройшов, свідоцтво про хворобу додається. В аркуші співбесіди, яка проходила за участі заступника Генерального прокурора – Головного військового прокурора та в. о. начальника відділу по роботі з кадрами ГВК ГПУ, зазначено, зокрема, ставлення до звільнення: бажає звільнитися з військової служби; прохання (побажання) військовослужбовця: наполягає на його звільненні з лав Збройних Сил України. У поданні Генерального прокурора до міністерства оборони України зроблено висновок: підполковник юстиції ОСОБА_1 підлягає звільненню з військової служби у запас відповідно до підпункту «б» пункту 2 частини 5 статті 26 (за станом здоров'я) Закону №2232-XII, без права носіння військової форми одягу.

Наказом МО України від 24.10.2020 №592 відповідно до пункту 2 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII звільнено з військової служби у запас за підпунктом «б» (за станом здоров'я).

У той же час за результатами складення іспиту у формі анонімного тестування з використанням комп'ютерної техніки з метою виявлення рівня знань та умінь у застосуванні закону, відповідності здійснювати повноваження прокурора позивачем набрано 68 балів, що є менше прохідного балу для успішного складання іспиту (70 балів). У зв'язку із цим кадровою комісією №1 на підставі пунктів 13, 17 розділу II «Прикінцеві і перехідні положення» Закону №113-IX, пункту 6 розділу I, пункту 5 розділу II Порядку №221, прийнято рішення від 29.10.2019 №32 про неуспішне проходження позивачем атестації.

I. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ТРУДОВИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Надалі наказом Генерального прокурора від 11.06.2020 №1482ц «Про внесення змін до наказу Генерального прокурора від 17.12.2019 №1124-вк», керуючись статтею 9 Закону України «Про прокуратуру», статтями 2, 24 Закону №2232-XII, пунктом 245 Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України, затвердженого Указом Президента України від 10.12.2008 №1153/2008, вирішено внести зміни до наказу Генерального прокурора від 17.12.2019 №1124-вк, а саме викласти пункт 1 у такій редакції: «1) підполковника юстиції ОСОБА_1, якого наказом Міністра оборони України від 24.10.2019 №592 звільнено з військової служби у запас відповідно до підпункту «б» пункту 2 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII (за станом здоров'я), з 31.12.2019 звільнити з посади прокурора першого відділу процесуального керівництва управління процесуального керівництва у кримінальних провадженнях Головної військової прокуратури Генеральної прокуратури України, виключити зі списків особового складу Головної військової прокуратури Генеральної прокуратури України, усіх видів забезпечення та направити його особову справу до Києво-Святошинського районного у місті Києві військового комісаріату.».

Обґрунтування Суду. На військовослужбовців на посадах прокурорів військових прокуратур поширювалися положення Закону №1697-VII (до змін, внесених Законом №113-IX). Водночас призначення, звільнення та вирішення інших питань, пов'язаних із проходженнями ними військової служби, у тому числі стосовно соціальних гарантій, пенсійного, медичного забезпечення, здійснювалося відповідно до вимог Закону №2232-XII та інших законодавчих актів України, які передбачають такі гарантії й види забезпечення для осіб офіцерського складу Збройних Сил України. До аналогічних висновків дійшов Верховний Суд у цій категорії спорів, зокрема у постановах від 20.10.2022 у справі №640/1455/20, від 25.10.2022 у справі №520/1087/2020, від 08.11.2022 у справі №640/1559/20 тощо.

У зв'язку із запровадженою Законом №113-IX реформою системи органів прокуратури, обов'язковою умовою якої є атестація, на виконання вимог пункту 10 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» позивач подав заяву на ім'я Генерального прокурора, у якій зазначив про намір бути переведеним до Офісу Генерального прокурора та надав згоду на проходження процедури атестації.

Разом з тим 22.10.2019 позивач, отримавши свідоцтво про хворобу від 18.10.2019 №4227, згідно з яким його визнано непридатним до військової служби в мирний час, обмежено придатним у воєнний час, подав на ім'я Генерального прокурора рапорт, де просив звільнити його з військової служби у запас за підпунктом «б» пункту 2 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII (за станом здоров'я).

Наказом Міністра оборони України (по особовому складу) від 24.10.2020 №592 відповідно до пункту 2 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII позивача звільнено з військової служби у запас за підпунктом «б» (за станом здоров'я). Судами у цій справі встановлено, що вказаний наказ позивачем до суду не оскаржувався та у судовому порядку не скасовувався.

У цьому аспекті Верховний Суд звертає увагу, що обраний позивачем спосіб захисту повинен:

- а) відповідати змісту порушеного права (вимога повинна співвідноситися з обставинами порушення права чи законного інтересу),
- б) забезпечувати реальне поновлення прав, у випадку задоволення позову (у результаті виконання рішення суду особа фактично повернеться в той стан, у якому перебувала до моменту порушення її права чи законного інтересу).

Обрання ж позивачем неналежного способу захисту своїх прав за висновками Великої Палати Верховного Суду є самостійною підставою для відмови у позові.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113738522>

I. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ТРУДОВИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 27.09.2023 у справі №200/2718/21-а (адміністративне провадження №К/990/35334/22) щодо звільнення прокурора

Обставини справи. У березні 2021 року ОСОБА_1 звернувся до Донецького окружного адміністративного суду з позовом до Спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері об'єднаних сил (далі – Спеціалізована прокуратура, відповідач), у якому з урахуванням заяви від 07 липня 2021 року просив:

– визнати протиправним і скасувати наказ керівника Спеціалізованої прокуратури від 18 лютого 2021 року №65к про звільнення майора юстиції ОСОБА_1 з посади прокурора військової прокуратури Луганського гарнізону та органів прокуратури;

– поновити ОСОБА_1 на посаді, рівнозначній (посаді Луганської спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері) тій, яку він обіймав до 18 лютого 2021 року;

– стягнути зі Спеціалізованої прокуратури на користь позивача середній заробіток за час вимушеного прогулу.

У позові ОСОБА_1 посилається на протиправність наказу про своє звільнення, оскільки у ньому не наведено визначені статтею 51 Закону України від 14 жовтня 2014 року №1697-VII «Про прокуратуру» підстави звільнення прокурора. Зі свого боку стаття 51 Закону №1697-VII не містить такої підстави звільнення прокурора, як звільнення з військової служби у зв'язку із закінченням строку контракту. На переконання позивача, прокурорами військової прокуратури можуть бути особи, які не є військовослужбовцями. Такі висновки позивача ґрунтуються на аналізі пункту 3 розділу XIII Закону №1697-VII, згідно з яким на прокурорів і слідчих військової прокуратури, які не є військовослужбовцями, у разі виконання ними повноважень у районах проведення антитерористичних операцій поширюються соціальні гарантії, передбачені для військовослужбовців військової прокуратури.

На додаток позивач наголосив, що успішно пройшов процедуру атестації прокурорів, а тому мав право на проходження служби надалі в органах прокуратури.

Обґрунтування Суду. Звільнення позивача з посади прокурора було зумовлено його звільненням з військової служби наказом Міністра оборони України, правових підстав для зазначення у вступній частині оскаржуваного наказу положень статті 51 Закону №1697-VII у відповідача не було.

Разом з тим особливістю спірних правовідносин є те, що на час видання Спеціалізованою прокуратурою наказу про звільнення ОСОБА_1 уже існувало рішення Першої кадрової комісії обласних прокуратур з атестації прокурорів місцевих прокуратур, військових прокуратур гарнізонів (на правах місцевих) від 11 грудня 2020 року №1 про успішне проходження позивачем атестації.

Стосовно цього принагідно зауважити, що Законом №113-IX запроваджено реформування системи органів прокуратури та внесено зміни до Закону №1697-VII щодо діяльності військових прокуратур, зокрема виключено пункт 4 частини першої статті 7 цього Закону, який передбачав існування в системі прокуратури України військових прокуратур, і абзац одинадцятий частини першої статті 51 Закону №1697-VII, що стосувався звільнення військовослужбовців військової прокуратури з військової служби відповідно до законодавства, що регулює порядок її проходження, а також у зв'язку з переведенням на інші посади в органи прокуратури України або за власним бажанням. Відповідно виключено всі правові норми щодо статусу, призначення та звільнення, правових і соціальних гарантій військових прокурорів.

Водночас Законом №113-IX було визначено правове становище прокурорів, які проходили військову службу на посадах у таких прокуратурах, а саме: вони підлягали звільненню з військової служби, однак могли бути переведені до обласних прокуратур у разі успішного проходження атестації.

I. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ТРУДОВИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Колегія суддів вкотре наголошує, що після звільнення з військової служби обґрунтованих підстав для залишення позивача на посаді у військовій прокуратурі не було. Відтак наявність рішення про успішне проходження атестації прокурором військової прокуратури не передбачає можливості залишення такого прокурора на посаді у військовій прокуратурі у разі його звільнення з військової служби.

За такого правового регулювання та обставин справи колегія суддів вважає правомірним наказ керівника Спеціалізованої прокуратури від 18 лютого 2021 року №65к про звільнення майора юстиції ОСОБА_1 з посади прокурора військової прокуратури Луганського гарнізону та органів прокуратури і не вбачає підстав для його скасування.

З огляду на наведене колегія суддів вважає обґрунтованими доводи касаційної скарги щодо неправильного застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм матеріального права – пункту 18 розділу II «Прикінцеві і перехідні положення» Закону №113-IX у зіставленні з підпунктом «а» пункту 2 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII, що призвело до помилкового висновку про вирішальне значення рішення про успішне проходження атестації у правовідносинах про звільнення з посади прокурора військової прокуратури у зв'язку із закінченням строку проходження ним військової служби за контрактом.

Таким чином, рішення Верховного Суду констатує відсутність підстав для задоволення позову ОСОБА_1 про визнання протиправним і скасування наказу про звільнення, поновлення на посаді та стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу.

Детальніше зі справою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113768032>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26.10.2023 у справі №500/4332/22 (адміністративне провадження №К/990/18782/23) за позовом до Головнокомандувача Збройних Сил України про визнання протиправним і скасування пункту 2 параграфу 2 наказу №392 Головнокомандувача Збройних Сил України від 08 квітня 2022 року та поновлення на посаді (справа щодо строків звернення до суду)

За визначенням, наведеним у пункті 17 частини першої статті 4 КАС України, публічна служба – це діяльність на державних політичних посадах, у державних колегіальних органах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, інша державна служба, патронатна служба в державних органах, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування.

Для звернення до суду у справах щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби встановлюється місячний строк.

З аналізу зазначених положень процесуального закону слідує, що законодавець виходить не тільки з безпосередньої обізнаності особи про факти порушення її прав, а й об'єктивної можливості цієї особи знати про такі факти.

У цій категорії справ законодавець визнав строк в один місяць достатнім для того, щоб особа, яка вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушено її права, свободи чи інтереси, визначилася, чи звертатиметься вона до суду з позовом за їх захистом.

Аналогічна правова позиція висловлена Верховним Судом у постанові від 10.11.2022 у справі №500/1185/21.

Верховний Суд зауважує, що норми КАС України не містять вичерпного переліку підстав, які вважаються поважними для вирішення питання про поновлення пропущеного процесуального строку. Такі причини визначаються в кожному конкретному випадку з огляду на обставини справи.

I. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ТРУДОВИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Водночас згідно з усталеною судовою практикою поважними причинами пропуску строку звернення до суду із позовом визнаються лише ті обставини, які були чи об'єктивно є непереборними, тобто, не залежать від волевиявлення особи, що звернулася з адміністративним позовом, пов'язані з дійсно істотними обставинами, перешкодами чи труднощами, що унеможливили своєчасне звернення до суду. Такі обставини мають бути підтверджені відповідними та належними доказами (аналогічний висновок висловлений, зокрема, у постанові Великої Палати Верховного Суду від 19.01.2023 у справі №140/1770/19).

З огляду на зміст заявлених обставин у позовній заяві та заяві про поновлення процесуального строку на звернення до суду, не вдаючись до детальної переоцінки таких мотивів, колегія суддів Верховного Суду погоджується з висновками судів попередніх інстанцій, що аналіз сукупності цих причин, фактичних обставин справи, наявності іншої судової справи з участю позивача, а також тривалий період пропуску строку звернення до суду, свідчить про відсутність підстав для його поновлення.

Так, перебування позивача у період з 09.04.2022 по 12.04.2022 на стаціонарному лікуванні в кардіологічному відділенні КНП «Кременецька опорна лікарня» та у період з 13.04.2022 по 18.04.2022 – на стаціонарному лікуванні у військово-медичному центрі Західного регіону, не перешкождали зверненню до суду в установленний строк, оскільки мали місце до дати його спливу – 10.05.2022.

Водночас судом першої інстанції мотивовано враховано, що в цей період – 09.04.2022 позивач подав до Тернопільського окружного адміністративного суду інший позов про оскарження наказів ІНФОРМАЦІЯ_2 (справа №500/1823/22).

Як правильно зауважували суди попередніх інстанцій, перебування позивача в період з 01.05.2022 по 11.09.2022 (понад 5 місяців) у різних місцях дислокації, відсутність джерел електропостачання, засобів зв'язку та наявність ракетних обстрілів не можуть розцінюватися як поважні причини, оскільки такі не були підтверджені належними доказами, а самим позивачем не розкрито безпосередній зв'язок цих обставин із пропуском строку звернення до суду.

При цьому введення воєнного стану може бути визнано судом поважною причиною пропуску відповідного процесуального строку або його продовження за умови, якщо пропуск строку знаходиться в прямому причинному зв'язку з такою обставиною. Сам собою факт запровадження воєнного стану в Україні не є безумовною підставою для поновлення процесуального строку, а тому це питання має вирішуватися в кожному конкретному випадку з урахуванням доводів, наведених у заяві, та обставин, які існували та об'єктивно перешкождали вчиненню процесуальних дій.

Разом з тим правильними є висновки судів попередніх інстанцій про те, що позивачем не наведено обставин, які об'єктивно перешкождали звернутися позивачу до суду із позовом у встановлений в місячний строк (тобто до 10.05.2022) саме з підстав запровадження правового режиму воєнного стану. Також виконання позивачем обов'язків військової служби не позбавляло його можливості звернутися до суду з відповідним позовом або ж за правовою допомогою. При цьому норми Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» передбачають можливість отримання військовослужбовцем відпустки в особливий період під час дії воєнного стану.

Згідно з усталеною судовою практикою законодавче закріплення строків звернення з адміністративним позовом до суду є гарантією стабільності публічно правових відносин, призначенням якої є забезпечення своєчасної реалізації права на звернення до суду, забезпечення стабільної діяльності суб'єктів владних повноважень при здійсненні управлінських функцій, дисциплінування учасників адміністративного судочинства.

З огляду на наведене суд першої інстанції, з яким погодився суд апеляційної інстанції, дійшов правильного висновку про те, що позивачем пропущено строк звернення до суду, а причини його пропуску, наведені позивачем у заявах про поновлення процесуального строку (строку звернення до суду), є неповажними. А тому, відмовивши в задоволенні заяв про поновлення строку звернення до суду та повернувши позовну заяву в цій справі, суд першої інстанції не допустив порушення норм процесуального права чи безпідставне повернення позовної заяви.

Детальніше зі справою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/114466352>

I. ППРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 24.01.2023 у справі №760/11727/17 (адміністративне провадження №К/9901/11131/18) щодо одноразової грошової допомоги

З аналізу правових норм вбачається, що право на отримання одноразової грошової допомоги в розмірі 200-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, у позивача виникло з моменту встановлення II групи інвалідності – 22 вересня 2015 року.

Всупереч зазначеним положенням законодавства Міністерством оборони України було прийнято протиправне рішення про відмову позивачу у призначенні одноразової грошової допомоги з посиланням на те, що він був звільнений з військової служби до набуття чинності Законом України від 04 квітня 2006 року «Про внесення змін до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей», яким запроваджено виплату такої допомоги, оскільки згідно зі ст. 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії у часі.

Із цього приводу колегія суддів зауважує, що з метою упорядкування законодавства щодо виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, встановлення їм інвалідності чи часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності, визначення цієї допомоги виключно як виплати соціального характеру до Закону №2011-XII Законом №5040-VI були внесені зміни, зокрема статтю 16 викладено в новій редакції та доповнено цей Закон статтями 161 та 164.

У Прикінцевих положеннях Закону №5040-VI встановлено, що дія цього Закону не поширюється на осіб, стосовно яких до набрання чинності цим Законом прийнято рішення про виплату їм одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або каліцтва військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, або які отримали замість зазначеної допомоги інші компенсаційні виплати відповідно до законодавства.

Аналіз наведених положень Закону №5040-VI, Порядку №975 дає підстави для висновку, що змінене з 01 січня 2014 року законодавче регулювання питань соціального захисту військовослужбовців поширюється на осіб, право на призначення і виплату одноразової грошової допомоги у яких виникло після цієї дати.

Крім того, згідно з ч. 1 ст. 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Оскільки позивачу інвалідність II групи вперше встановлено у 22 вересні 2015 року і станом на цю дату у нього виникло право на призначення та виплату одноразової грошової допомоги, законодавчі положення на момент звернення ним після встановлення безстроково II групи інвалідності про виплату одноразової грошової допомоги встановлювали, що така виплата повинна здійснюватися відповідно до Порядку №975.

В аспекті викладеного Верховний Суд вважає безпідставними доводи касаційної скарги з посиланням на: 1) ч. 4 ст. 163 Закону №2011-XII, якою законодавець визначив умови виплати одноразової грошової допомоги в більшому розмірі; 2) відсутність у позивача права на отримання одноразової грошової допомоги відповідно до п. 8 ч. 2 ст. 16 Закону №2011-XII; 3) необхідність застосування до спірних правовідносин положення п. 2 Постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 17 січня 1983 року №59-27.

Детальніше з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/108594068>

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26.01.2023 у справі №825/1503/17 (адміністративне провадження №К/9901/21431/18) щодо видання посвідчення члена сім'ї загиблого (померлого) військовослужбовця

Обставини справи. Позивачка є матір'ю загиблого військовослужбовця ОСОБА_2, який у період з 16.04.2015 по 07.07.2015 безпосередньо брав участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в районі проведення антитерористичної операції на території Донецької області в секторі «Б», в населених пунктах: м. Мар'їнка, м. Авдіївка, що підтверджується відповідною довідкою, під час проходження військової служби в зоні проведення антитерористичної операції. Військовослужбовець ОСОБА_2 загинув, що підтверджується копією свідоцтва про смерть від 29.10.2015 та копією акта проведення службового розслідування.

Позивач звернулася до відповідача із заявою про видання посвідчення члена сім'ї загиблого (померлого) військовослужбовця.

Листом від 18.08.2016 за вих. №5/8814 позивачці відмовлено у наданні статусу члена сім'ї загиблого (померлого) військовослужбовця та повідомлено, що документи щодо видання посвідчення члена сім'ї загиблого (померлого) військовослужбовця повертаються без реалізації.

З тексту зазначеного листа вбачається, що підставою для відмови у наданні позивачу статусу члена сім'ї загиблого (померлого) військовослужбовця та повернення без реалізації документів щодо видання посвідчення члена сім'ї загиблого (померлого) військовослужбовця, стало те, що ОСОБА_2 загинув внаслідок пострілу з вогнепальної зброї, намір не визначено, при цьому концентрація етилового спирту, яка була виявлена в його крові та сечі, при житті могла б відповідати алкогольному сп'янінню середнього ступеню.

Обґрунтування Суду. Відповідно до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 28 травня 1993 року №379 «Про посвідчення на право користування пільгами членів сімей військовослужбовців, які загинули (померли) чи пропали безвісти під час проходження військової служби» посвідчення на право користування пільгами членів сімей військовослужбовців, які загинули (померли) чи пропали безвісти під час проходження військової служби, видаються батькам, дружині або чоловіку та дітям указаних військовослужбовців за зразками згідно з додатками №№1 і 2. Підставою для видання посвідчення є документ, який підтверджує факт загибелі (смерті) чи пропажі безвісти військовослужбовця, виданий військовим комісаріатом.

Зі змісту вказаної вище постанови вбачається, що вона встановлює лише форму та порядок видання посвідчень на право користування пільгами членів сімей військовослужбовців, які загинули (померли) чи пропали безвісти під час проходження військової служби.

Статтею 3 Закону №2011-XII визначено категорії осіб, на яких поширюється сфера дії цього Закону.

За правилами пункту 2 частини 1 дія цього Закону поширюється, у т. ч., на членів сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи пропали безвісти.

Відповідно до частини 2 статті 3 Закону №2011-XII дія цього Закону не поширюється на членів сімей військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, які загинули чи померли під час проходження військової служби (зборів), проходження служби у резерві внаслідок вчинення ними злочину чи адміністративного правопорушення, або якщо загибель (смерть) військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста сталася внаслідок вчинення ними дій у стані алкогольного, наркотичного або токсичного сп'яніння, чи є наслідком навмисного заподіяння собі військовослужбовцем, військовозобов'язаним чи резервістом тілесного ушкодження.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Посилання відповідача на частину 2 статті 3 Закону №2011-XII є безпідставним, оскільки відповідачем не надано суду належних і допустимих доказів, які б свідчили про те, що загибель військовослужбовця ОСОБА_2 відбулася саме внаслідок вчинення ним злочину чи адміністративного правопорушення, або сталася внаслідок вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного або токсичного сп'яніння, та/або є наслідком навмисного заподіяння собі тілесного ушкодження. Сам лише факт перебування військовослужбовця у стані алкогольного/наркотичного сп'яніння не може бути підставою для висновку, що його загибель є наслідком такого стану.

Схожий підхід до вирішення причинно-наслідкового зв'язку між фактом сп'яніння та смертю військовослужбовця застосував Верховний Суд у постановках від 29.06.2022 №640/6477/19, від 11.04.2018 (справа №802/1869/17-а), від 04.03.2020 (справа №813/2071/17) та від 15.06.2022 (справа №826/4813/18).

Детальніше з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням:

<https://reestr.court.gov.ua/Review/108641251>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 31.01.2023 у справі №520/21428/21 (адміністративне провадження №№К/990/20858/22; К/9901/20488/22) щодо грошового забезпечення військовослужбовців

У контексті спірних правовідносин у справі №640/19556/18 Верховний Суд дійшов висновку, що визначення частиною восьмої статті 81 Закону №1697-VII складу грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять службу в органах прокуратури на прокурорсько-слідчих посадах на підставі цього Закону, тобто із визначенням посадового окладу відповідно до прокурорсько-слідчої посади, не звільняє відповідача від обов'язку здійснювати виплату складових грошового забезпечення, зокрема надбавки за вислугу років, відповідно до положень законодавчих актів про військову службу.

Системний аналіз вказаних приписів, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, дозволяє зробити висновок, що до дня початку роботи Спеціалізованої прокуратури у военній та оборонній сфері об'єднаних сил військовослужбовці Військової прокуратури об'єднаних сил у своїй діяльності керуються Законом України «Про прокуратуру» №1697-VII, при цьому вони проходять військову службу особливого характеру відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» №2232-XII та інших законодавчих актів України, якими встановлено правові та соціальні гарантії, пенсійне, медичне та інші види забезпечення, передбачені законодавством для військовослужбовців. Тобто на військовослужбовців військової прокуратури поширюються законодавчі акти про військову службу, які регулюють порядок призначення, проходження, звільнення з військової служби, у тому числі приписи постанови №889.

Зі змісту постанови №889 слідує, що щомісячна додаткова грошова винагорода відповідає ознакам щомісячних додаткових видів грошового забезпечення, оскільки є щомісячною та має постійний характер.

З огляду на викладене колегія суддів вважає, що оскільки п.п. 2 пунктом 1 постанови №889 встановлено щомісячну додаткову грошову винагороду, зокрема, військовослужбовцям Збройних Сил (крім тих, що зазначені у підпункті 1 цього пункту, та військовослужбовців строкової військової служби), тому позивач має право на отримання щомісячної додаткової грошової винагороди у спірний період.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reestr.court.gov.ua/Review/108696604>

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 13.02.2023 у справі №344/6565/19 (провадження №61-20756 св 21) щодо забезпечення житлом

Обставини справи. На обґрунтування позовних вимог позивач зазначав, що він є інвалідом, пенсіонером Міністерства оборони України з вислугою більше 20 років, має пільги як ветеран війни, є внутрішньо переміщеною особою, а також має право на забезпечення житлом згідно із Законом України «Про статус ветеранів війни та гарантії їх соціального захисту» як особа з інвалідністю внаслідок війни позачергово за рахунок державних субвенцій, коштів міністерств, органів влади та самоврядування, благодійної допомоги та іншого. Зазначав, що він перебуває на обліку з 19 червня 2012 року та з 21 грудня 2017 року як особа з інвалідністю внаслідок війни зі складом сім'ї б чоловік.

Як військовослужбовець перебуває на обліку для отримання житла для постійного проживання як потребуючий поліпшення житлових умов з 03 грудня 1999 року. У 2009 році він забезпечений службовим житлом у порядку тимчасового поліпшення житлових умов зі збереженням строку перебування на обліку. Позивач вказував, що при поновленні матеріалів у 2018 році відповідач відмовив йому у виданні довідки про перебування на квартирному обліку та у врахуванні у складі сім'ї доньки та онуки, тому він вважав, що порушені його права на забезпечення житлом.

Обґрунтування Суду. Підпунктом 3 пункту 38 Правил встановлено, що черговість надання жилих приміщень визначається за часом взяття осіб, які потребують поліпшення житлових умов, на облік (включенням до списків осіб, які користуються правом першочергового одержання жилих приміщень).

Отже, забезпечення житлом таких осіб можливе лише згідно з існуючою черговістю з урахуванням часу взяття на облік та у порядку, передбаченому законодавством. Іншого порядку, ніж дата взяття на облік у формуванні черговості забезпечення житлом осіб, які користуються певним правом (мають однакові пільги) в черговості одержання таких приміщень чинним законодавством не встановлено.

Вирішуючи спір, суди на підставі належним чином оцінених доказів дійшли правильного висновку про те, що позивач має право на позачергове отримання житла, проте забезпечення його житлом можливе лише згідно з існуючою черговістю з урахуванням часу взяття на облік та у порядку, передбаченому законодавством. При цьому позивачем не надано доказів наявності переважного права на отримання житла, відмінного від інших осіб, які за часом взяття на облік у цьому списку передують його черзі.

Вищенаведеним також спростовуються доводи касаційної скарги про те, що відповідачем було порушено норми Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та норми ЖК України, якими визначено переважне право на отримання житла осіб з інвалідністю внаслідок Другої світової війни і прирівняних до них перед всіма іншими категоріями позачерговиків.

Детальніше з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/108930450>

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 28.02.2023 у справі №420/21377/21 (адміністративне провадження №К/990/10093/22) щодо встановлення додаткових видів грошового забезпечення

Накази керівників органів СБУ про встановлення або скасування відповідних додаткових видів грошового забезпечення військовослужбовців, а також їх відсоткового розміру від посадового окладу не породжують будь-яких правових підстав для проведення перерахунку пенсії військовослужбовців відповідно до положень статті 63 Закону №2262-XII.

Подібного правового висновку дійшла Велика Палата Верховного Суду у постанові від 13.05.2020 у справі №592/5164/16-а, зазначивши, що накази Міністра оборони України, якими встановлювався розмір премії для військовослужбовців, є відомчими, внутрішніми документами, які носять тимчасовий характер, не містять нормативно-правових приписів і не породжують будь-яких правових підстав для проведення перерахунку пенсії військовослужбовців.

Враховуючи вищенаведене, Верховний Суд дійшов висновку, що немає підстав для обчислення грошового забезпечення та видання позивачеві довідок про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії на підставі наказу №1715/ДСК від 07.11.2019, на 01.10.2020 на підставі наказу №1125/ДСК від 15.10.2020 та 01.03.2021 на підставі наказу №155/ДСК від 15.02.2021.

Аналогічна правова позиція викладена Верховним Судом у постанові від 23.02.2023 у справі №420/26816/21.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109259170>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 08.03.2023 у справі №540/7751/21 (адміністративне провадження №К/990/14395/22) щодо виплати вихідної допомоги

Обставини справи. На обґрунтування позовних вимог ОСОБА_1 посилався на те, що протягом 2015 – 2021 років він проходив військову службу в органах військової прокуратури, зокрема з 2018 року на посаді прокурора, звідки був звільнений 14 березня 2021 року на підставі пункту 9 статті 51 Закону України «Про прокуратуру». Зауважував, що при звільненні відповідач протиправно не виплатив йому вихідну допомогу, передбачену статтею 44 Кодексу законів про працю України.

ОСОБА_1 зазначав, що ні при звільненні, ні на наступні запити відповідач не виплатив допомогу, мотивуючи відсутністю в нього десятирічної вислуги військової служби в Збройних Силах України та відповідно права на отримання одноразової допомоги при звільненні, передбаченої абзацом 1 пункту 2 статті 15 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

У цьому контексті ОСОБА_1 наголошував, що просив відповідача виплатити вихідну допомогу саме при звільненні з органів прокуратури. Цю вимогу позивач мотивував тим, що Законом України «Про прокуратуру» не врегульоване питання виплати вихідної допомоги при звільненні прокурорів у разі ліквідації органу прокуратури або в разі скорочення кількості прокурорів органу прокуратури, тож мають бути застосовані положення статті 44 Кодексу законів про працю України.

Оскільки під час звільнення відповідач не виплатив таку допомогу, то на підставі приписів статей 116-117 Кодексу законів про працю України ОСОБА_1 просив стягнути з відповідача середньомісячний заробіток за час затримки розрахунку при звільненні.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Обґрунтування Суду. Згідно зі статтею 44 КЗпП при припиненні трудового договору з підстав, зазначених у пункті 6 статті 36 та пунктах 1, 2 і 6 статті 40 цього Кодексу, працівникові виплачується вихідна допомога у розмірі не менше середнього місячного заробітку.

За загальним правилом пріоритетними є норми спеціального законодавства, а трудове законодавство застосовують у випадках, якщо нормами спеціального законодавства не врегульовано спірні правовідносини або коли про це йдеться у спеціальному законі. Непоширення норм КЗпП на військовослужбовців стосується саме порядку та умов визначення норм оплати праці (грошового забезпечення) та порядку вирішення спорів щодо оплати праці.

Варто зазначити, що питання виплати допомоги у разі звільнення з військової служби врегульовані положеннями спеціального законодавства.

Так, стаття 15 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» визначає порядок, розмір, підстави й умови виплати одноразової грошової допомоги у випадку звільнення з військової служби.

З урахуванням того, що спеціальним законодавством, яке стосується оплати праці військовослужбовців, врегульоване питання виплати їм допомоги при звільненні з військової служби, то норми статті 44 КЗпП на такі правовідносини не поширюються.

Детальніше зі справою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109433085>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 23.03.2023 у справі №760/17056/17 (адміністративне провадження №К/9901/7206/19) щодо виплати одноразової допомоги

Обставини справи. Наказом №239-ос від 18.06.2009 позивача звільнено у запас із Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України із виключенням його зі списків особового складу. Відповідно до витягу із вказаного наказу календарний термін служби для виплати грошової допомоги при звільненні на 15.06.2009 становить 30 років. Згідно з довідкою про обставини поранення, контузії, травми, каліцтва від 24.12.1985 №72, виданою командиром військової частини НОМЕР_1, позивач 07.12.1985 отримав закриту черепно-мозкову травму, струс головного мозку середньої тяжкості. Травма отримана під час виконання обов'язків військової служби.

Згідно з довідкою МСЕК серії АВ №0451894 під час повторного огляду позивачу призначено другу групу інвалідності з 01.07.2016, причина інвалідності: травма, пов'язана з виконанням обов'язків військової служби, довічно.

14.07.2017 позивач звернувся із заявою до голови Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України із заявою (вх. №2593-П) про призначення та виплату йому одноразової грошової допомоги відповідно до постанови КМ України «Про затвердження Порядку та умов виплати одноразової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) або інвалідності особи рядового чи начальницького складу та інвалідності особи, звільненої із служби в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України» за №605 від 04.06.2008 та просив призначити й виплатити йому одноразову грошову допомогу у розмірі 54-місячного грошового забезпечення.

Листом від 02.08.2017 №62/05-523 відповідач відмовив позивачу у призначенні одноразової грошової допомоги у зв'язку з відсутністю підстав.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Як вбачається з листа Адміністрації Держспецзв'язку від 28.03.2017 №62/05-222, ОСОБА_1 було відмовлено у призначенні йому одноразової грошової допомоги у зв'язку з тим, що Порядок №975 поширюється на військовослужбовців та осіб, звільнених з військової служби в Держспецзв'язку, а не на осіб начальницького складу. Зазначено, що згідно з довідкою до акта огляду МСЕК від 13.07.2016 №0451894 причиною встановлення інвалідності є «травма, пов'язана з виконанням обов'язків військової служби». Позивачу було роз'яснено, що він був звільнений зі служби в Держспецзв'язку 15.06.2009, а тому не може претендувати на виплату одноразової грошової допомоги у зв'язку зі встановленням інвалідності і згідно з Порядком №605.

Обґрунтування Суду. Період проходження служби в Держспецзв'язку – це період часу з початку і до закінчення служби в Держспецзв'язку.

Зміст наведених норм права свідчить про те, що на час виникнення спірних відносин не діяла стаття 21 Закону №3475-IV в редакції, що була чинна до 17.05.2014, проте залишається чинним Порядок №605, який пов'язує право на виплату одноразової грошової допомоги, у разі настання інвалідності, з виконанням службових обов'язків або з періодом проходження служби, якщо інвалідність настала після звільнення із служби. У будь-якому разі між захворюванням та інвалідністю повинен бути зв'язок з виконанням службових обов'язків.

Згідно з пунктом 26 Положення про порядок, умови та критерії встановлення інвалідності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 №1317 «Питання медико-соціальної експертизи» причинами інвалідності є, зокрема, захворювання:

– отримані під час проходження військової служби чи служби в органах внутрішніх справ, державної безпеки, інших військових формуваннях;

– пов'язані з впливом радіоактивного опромінення внаслідок Чорнобильської катастрофи;

– одержані в період проходження військової служби і служби в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, органах і підрозділах цивільного захисту, Держспецзв'язку.

Отже, законодавець окремо визначив захворювання, отримані під час проходження військової служби та одержані в період проходження військової служби і служби, зокрема, в Держспецзв'язку.

У справі, що розглядається, суди встановили, що позивач виконував службові обов'язки до моменту виключення його із списків особового складу, тобто до 15.06.2009, що підтверджується наказом голови Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України №239-ос від 18.06.2009.

Згідно з довідкою про обставини поранення, контузії, травми, каліцтва від 24.12.1985 №72, виданою командиром військової частини НОМЕР_1, позивач 07.12.1985 отримав закриту черепно-мозкову травму, струс головного мозку середньої тяжкості. Тобто травму отримано під час виконання обов'язків військової служби.

Задовольняючи позовні вимоги, суди дійшли висновку, що інвалідність, яку позивач отримав, є наслідком травми, що мала місце в період проходження служби, а отже, є такою, що пов'язана з виконанням службових обов'язків.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109758988>

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26.04.2023 у справі №280/3878/21 (адміністративне провадження №К/990/22251/22) щодо виплати одноразової допомоги

Обставини справи. Позивач зазначив про те, що йому встановлено третю групу інвалідності з причин отримання поранення, отриманого в результаті нещасного випадку, пов'язаного з проходженням військової служби. Позивач зазначає, що відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» він має право на отримання одноразової грошової допомоги у розмірі 250-кратного прожитково-го мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року.

Також позивач вважає, що та обставина, що під час отримання поранення він перебував у стані алкогольного сп'яніння, не впливає на його право на отримання такої допомоги, оскільки жодним документом не підтверджено причинно-наслідкового зв'язку між пораненням і перебуванням у стані алкогольного сп'яніння.

Обґрунтування Суду. Як убачається з матеріалів справи та встановлено судами попередніх інстанцій, згідно з довідкою про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва) військової частини НОМЕР_2 від 24 квітня 2019 року №394: «06 жовтня 2018 року о 17:44, на вогневій позиції від нп. Чермалик Донецької області перебуваючи в нетверезому стані (що підтверджується результатом від 10 жовтня 2018 року №2549 хіміко-токсикологічного дослідження біологічних середовищ людини на кількісну наявність спирту етилового кількості 2,84% г/дм) на службі під час виконання бойового завдання військовослужбовець ОСОБА_1 внаслідок виникнення суперечки з військовослужбовцем солдатом ОСОБА_2, який також перебував у стані алкогольного сп'яніння, отримав вогнепальне поранення область грудної клітини...».

Отже, суди дійшли правильного висновку, що на час отримання поранення позивач перебував у стані алкогольного сп'яніння.

Враховуючи вищенаведене, колегія суддів погоджується з висновками судів першої та апеляційної інстанцій, що наявні обґрунтовані підстави для відмови позивачу у нарахуванні та виплаті одноразової грошової допомоги на підставі п.п. «б» ч. 1 ст. 16-4 Закону №2011-XII, що зі свого боку свідчить про відсутність протиправних дій відповідача у спірних правовідносинах і про відсутність підстав для задоволення позову.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/110485735>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 07.09.2023 у справі №160/16084/22 (адміністративне провадження №К/990/21914/23) щодо індексації

Обставини справи. ОСОБА_1 звернувся до суду з адміністративним позовом до військової частини НОМЕР_1 (далі – відповідач), у якому просив:

- визнати протиправними дії військової частини НОМЕР_1 щодо застосування грудня 2015 року як місяця, за яким починається обчислення індексу споживчих цін (базового місяця) для розрахунку індексації грошового забезпечення ОСОБА_1 в період з 01 грудня 2015 року по 28 лютого 2018 року включно;
- зобов'язати військову частину НОМЕР_1 нарахувати і виплатити на користь ОСОБА_1 індексацію грошового забезпечення за період з 01 грудня 2015 року по 28 лютого 2018 року включно із застосуванням місяця, за яким починається обчислення індексу споживчих цін (базового місяця) для розрахунку індексації грошового забезпечення – січень 2008 року в сумі 85 927,84 гривні з відрахуванням податків та інших обов'язкових платежів;

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

- визнати протиправною бездіяльністю військової частини НОМЕР_1 щодо невиплати в повному розмірі індексації грошового забезпечення ОСОБА_1 за період з 01 березня 2018 року по 30 липня 2019 року включно у фіксованій величині 4463,15 гривні в місяць відповідно до приписів абзаців 3, 4, 6 пункту 5 Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 року №1078;

- стягнути з військової частини НОМЕР_1 на користь ОСОБА_1 індексацію грошового забезпечення у фіксованій величині 4463,15 гривні в місяць за період з 01 березня 2018 року по 30 липня 2019 року включно у загальній сумі 75 729,58 гривні відповідно до приписів абзаців 3, 4, 6 пункту 5 Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 року №1078, з відрахуванням податків та інших обов'язкових платежів.

На обґрунтування позовних вимог позивач зазначив, що у період з 22 липня 2013 року по 30 липня 2019 року проходив військову службу у складі військової частини НОМЕР_1. Проте індексація грошового забезпечення за період з 01 грудня 2015 року по 28 лютого 2018 року позивачу виплачена не у повному обсязі, оскільки як місяць, за яким починається обчислення індексу споживчих цін (базового місяця) для розрахунку індексації грошового забезпечення, було взято грудень 2015 року замість січня 2008 року, а також за період з 01 березня 2018 року по 30 липня 2019 року включно не було застосовано щомісячну фіксовану індексацію 4463,15 гривні.

Обґрунтування Суду. 20 липня 2018 року набрав чинності Порядок виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам, затверджений наказом Міністерства оборони України 07 червня 2018 року №260 (далі – Порядок №260).

Для проведення індексації з 01 грудня 2015 року замість терміна «базовий місяць» використовується поняття «місяць підвищення доходу», яке має інший зміст.

Із системного тлумачення пункту 5 Порядку №1078 у редакції, яка була запроваджена з 01 грудня 2015 року, висновується, що місяць підвищення доходу – це місяць, у якому відбулося підвищення тарифних ставок (окладів), пенсій або щомісячного довічного грошового утримання, стипендій, виплат, що здійснюються відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Водночас вилучення терміна «базовий місяць» та запровадження поняття «місяць підвищення доходу» не вплинуло на правило обчислення індексу споживчих цін для проведення наступної індексації. Як у «базовому місяці», так і у «місяці підвищення доходу» індекс обчислення споживчих цін приймається за 1 або 100 відсотків, а обчислення цього індексу для проведення індексації надалі здійснюється наростаючим підсумком із наступного місяця.

Отже, з 01 грудня 2015 року відправною точкою для визначення місяця підвищення доходу позивача та початку обчислення індексу споживчих цін наростаючим підсумком є місяць останнього підвищення тарифної ставки (окладу) за посадою, яку він займав.

Крім цього, Порядок №1078 передбачає можливість виплати двох видів індексації грошового доходу, умовно кажучи, «поточної» та «індексації-різниці».

Суми цих індексацій можуть нараховуватися і одночасно, і окремо одна від одної.

У разі виникнення спору щодо індексації грошових доходів коло обставин, які є істотними для справи; факти, що підлягають встановленню; характер спірних правовідносин; матеріальний закон, який їх регулює, – залежать від виду індексації, з приводу якої існує спір.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113332260>

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 13.09.2023 у справі №520/6976/2020 (адміністративне провадження №К/9901/11210/21) щодо виплати одноразової грошової допомоги

Позивач звернувся до Міноборони України із заявою від 08.01.2020, у якій просив Комісію Міністерства оборони України з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги та призначенням компенсаційних сум, повторно розглянути питання призначення йому одноразової грошової допомоги з урахуванням додатково поданого документа (відповідь на адвокатський запит), який свідчить про відсутність з боку позивача будь-яких протиправних дій у період проходження військової служби.

У додатках до вказаної заяви зазначено про надання відповіді на адвокатський запит, який, на думку позивача, свідчить про відсутність будь-яких протиправних дій з його боку у період проходження військової служби та, як наслідок, відсутність протиправних дій при отриманні поранення (контузії, травми тощо).

Листом №116/14/2/267/л від 14.02.2020 за підписом начальника відділу оплати праці особовому складу – заступника начальника фінансово-економічного управління Командування Сухопутних військ Збройних Сил України – ОСОБА_2, на звернення позивача повідомлено перелік документів, які необхідно надати для підтвердження причини й обставини поранення. Зазначено, що позивач не звертався до ІНФОРМАЦІЯ_1 за допомогою в отриманні документів про обставини отриманого поранення, і запропоновано звернутися до районного військового комісаріату за місцем проживання для надання сприяння в підготовленні відповідних запитів.

Позивач, вважаючи, що відповідачем допущено протиправну бездіяльність, звернувся до суду.

Обґрунтування Суду. Колегія суддів звертає увагу на те, що за зверненням особи за призначенням одноразової грошової допомоги уповноважений орган оформляє та подає до Департаменту фінансів Міністерства оборони України затверджений пунктом 11 Порядку №975 перелік документів для призначення такої допомоги. Зі свого боку розпорядник бюджетних коштів в особі Комісії Міністерства оборони України з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум на підставі зазначених документів приймає одне із визначених пунктом 13 Порядку №975 рішень (про призначення одноразової грошової допомоги або про відмову в її призначенні, або про повернення документів на доопрацювання (у разі коли документи подано не в повному обсязі, потребують уточнення чи подано не за належністю).

Відповідальними за повноту та достовірність документів, визначених пунктом 11 Порядку №975, є заявник та обласний військовий комісаріат за його місцем проживання.

Водночас відсутність документів, визначених пунктом 11 Порядку №975, свідчить про недодержання зацікавленою особою порядку розгляду питання про призначення та виплату ОGD.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що 08.01.2020 позивач безпосередньо звернувся до Міноборони України із заявою, у якій просив Комісію повторно розглянути питання призначення одноразової грошової допомоги з урахуванням додатково надісланого документа у відповідь на адвокатський запит (лист від 21.06.2019 №2/966/10 за підписом ТВО військового комісара Валківського районного військового комісаріату майора В. Обихвост), який, на його думку, свідчить про відсутність з боку ОСОБА_1 будь-яких протиправних дій у період проходження військової служби.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Зі змісту зазначеного листа апеляційний суд установив, що цим листом заявника повідомлено про відсутність можливості надати інформацію про причини та обставини поранення (контузії, травми або каліцтва). Додатково заявнику повідомлено, що за необхідною інформацією доцільно звернутися до архівів Міністерства оборони РФ.

Водночас з огляду на зазначену в листі інформацію апеляційний суд констатував, що лист військового комісаріату не може вважатися документом, що свідчить про причини та обставини поранення (контузії, травми або каліцтва), зокрема про те, що воно не пов'язане із вчиненням особою кримінального чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення нею дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння, або навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, оскільки засвідчує лише відсутність таких документів.

Отже, як правильно встановлено судами попередніх інстанцій, заява позивача від 08.01.2020 не може вважатися такою, що подана відповідно Порядку №975, оскільки до неї не додано жодного документа, передбаченого пунктом 11 Порядку. Відповідно за таких обставин у відповідача не виникло обов'язку виносити таке питання на розгляд Комісії з прийняттям одного з рішень, визначених пунктом 13 Порядку №975, за результатами розгляду такої заяви.

Водночас з огляду на форму та зміст поданої заяви від 08.01.2020 суд першої інстанції правильно звернув увагу, що така обґрунтовано розглянута структурним підрозділом відповідача у порядку Закону України «Про звернення громадян».

За наведеного правового регулювання та встановлених у справі обставин колегія суддів погоджується з висновками судів попередніх інстанцій про відповідність у конкретних правовідносинах дій відповідача вимогам законодавства.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113485186>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 13.09.2023 у справі №520/6979/2020 (адміністративне провадження №К/9901/9195/21) щодо виплати одноразової допомоги

Обставини справи. Позивач у період з 21.10.1983 по 06.12.1985 проходив строкову військову службу, що підтверджується інформацією, зазначеною у військовому квитку серії НОМЕР_1.

За інформацією, зазначеною у Витягу з протоколу засідання Центральної військово-лікарської комісії Міністерства оборони України по встановленню причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтва №2276 від 23.12.2011, поранення (контузія), травма ока та їх наслідки колишнього військовослужбовця ОСОБА_1 пов'язані з виконанням обов'язків військової служби при перебуванні в країнах, де велись бойові дії.

У зв'язку із цим позивачу первинно встановлено III групу інвалідності, що підтверджується інформацією, зазначеною у довідці до акта огляду МСЕК серії 10 ААБ.

Відповідно до довідки до акта огляду МСЕК серії 12 ААА від 27.01.2016 при повторному огляді позивачу з 01.02.2016 встановлено II групу інвалідності.

Також у межах розгляду цієї справи суди попередніх інстанцій встановили, що рішенням Харківського окружного адміністративного суду від 29.08.2018 у справі №2040/6059/18 позов ОСОБА_1 до Харківського ОВК задоволено:

- визнано протиправною бездіяльністю Харківського ОВК, яка полягає в неподанні у 15-денний строк з дня реєстрації всіх документів розпорядникові бюджетних коштів висновку щодо виплати позивачу одноразової грошової допомоги, передбаченої Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей», постановою Уряду №975 та наказом Міністерства оборони України від 14.08.2014 №530;

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

- зобов'язано Харківський ОВК подати висновок (за формою додатка 13 наказу №530) та документи до нього розпорядникові бюджетних коштів Міністерства оборони України про виплату ОСОБА_1 одноразової грошової допомоги, передбаченої Законом України «Про соціальний правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей», Порядком №975 і наказом Міноборони України №530.

- 08.01.2020 позивач на адресу Міноборони України надіслав заяву, у якій просив Комісію повторно розглянути питання призначення одноразової грошової допомоги з урахуванням додатково надісланого разом із цією заявою документа (відповідь на адвокатський запит від 20.06.2019), який, на його думку, свідчить про відсутність з боку позивача будь-яких протиправних дії у період проходження військової служби.

Листом від 14.02.2020 №116/14/2/274/Л Фінансово-економічне управління Командування Сухопутних військ Збройних Сил України повідомило позивача про те, що Комісією не було повторно розглянуто питання щодо призначення йому одноразової грошової допомоги у зв'язку із тим, що заявником не подано документ, що свідчить про причини та обставини поранення. Крім того, заявнику змінено групу інвалідності понад дворічний термін після встановлення первинної групи інвалідності.

Заявника поінформовано, що за відсутності документів, передбачених статтею 16-4 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», Міноборони не може визначити право ОСОБА_1 на отримання одноразової грошової допомоги, у зв'язку із чим запропоновано звернутися особисто до районного військового комісаріату за місцем проживання для надання сприяння в підготовленні відповідних запитів.

Обґрунтування Суду. Колегія суддів звертає увагу на те, що за зверненням особи за призначенням одноразової грошової допомоги уповноважений орган оформляє та подає до Департаменту фінансів Міністерства оборони України затверджений пунктом 11 Порядку №975 перелік документів для призначення такої допомоги. Зі свого боку розпорядник бюджетних коштів в особі Комісії Міністерства оборони України з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум, на підставі зазначених документів приймає одне із визначених пунктом 13 Порядку №975 рішень (про призначення одноразової грошової допомоги або про відмову в її призначенні, або про повернення документів на доопрацювання (у разі коли документи подано не в повному обсязі, потребують уточнення чи подано не за належністю)).

Відповідальними за повноту та достовірність документів, визначених пунктом 11 Порядку №975, є заявник та обласний військовий комісаріат за його місцем проживання.

Водночас відсутність документів, визначених пунктом 11 Порядку №975, свідчить про недодержання зацікавленою особою порядку розгляду питання про призначення та виплату ОGD.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що 08.01.2020 позивач звернувся до Міноборони України із заявою, у якій просив Комісію повторно розглянути питання призначення одноразової грошової допомоги з урахуванням додатково надісланого документа у відповідь на адвокатський запит, який, на його думку, свідчить про відсутність з боку ОСОБА_1 будь-яких протиправних дій у період проходження військової служби.

Оцінивши зазначений документ, суди попередніх інстанцій констатували, що такий не містить відомостей про обставини поранення позивача, зокрема про те, що воно не пов'язане із вчиненням особою кримінального чи адміністративного правопорушення, або не є наслідком вчинення нею дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння, або навмисного спричинення собі тілесного ушкодження.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Крім того, усупереч вимогам пункту 11 Порядку №975 заяву було подано безпосередньо до Міноборони, а не через обласний військовий комісаріат. Відповідно відсутні підстави вважати таку заяву належним чином поданою, а отже, у Комісії не виникло обов'язку виносити таке питання на розгляд Комісії з прийняттям одного з рішень, визначених пунктом 13 Порядку №975, за результатами її розгляду.

Зі свого боку звернення позивача було розглянуто структурним підрозділом Міноборони у порядку Закону України «Про звернення громадян» з наданням вичерпної інформації щодо порядку звернення за призначенням та виплатою ОГД.

За наведеного правового регулювання та встановлених у справі обставин колегія суддів погоджується з висновками судів попередніх інстанцій щодо відсутності правових підстав для задоволення позову.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113437618>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 15.09.2023 у справі №640/14205/21 (адміністративне провадження №К/9901/43076/21) щодо пенсійного забезпечення

Обставини справи. ОСОБА_1 проходив службу в Національній поліції України та був звільнений за п.п. 2 частини 1 статті 77 Закону України «Про Національну поліцію» (через хворобу) у званні підполковника поліції з посади заступника начальника управління – начальника відділу моніторингу та зонального контролю Черкаського управління Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України з 23.09.2017.

Позивач є пенсіонером та з 02.11.2017 перебуває на обліку в Головному управлінні Пенсійного фонду України в Черкаській області, отримує пенсію за вислугу років, призначену відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб».

Як убачається з автоматизованої системи розрахунку пенсії у пенсійній справі 2313009557 для ОСОБА_1, пенсію йому обчислено із сум грошового забезпечення за посадою заступника начальника управління – начальника відділу моніторингу та зонального контролю Черкаського управління Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України у розмірі 13847,58 грн, у тому числі: посадовий оклад – 3350,00 грн; оклад за військове звання – 2200,00 грн; процентна надбавка за вислугу років 35% – 1942,50 грн; середньомісячна сума додаткових видів грошового забезпечення – 6355,08 грн, а саме: надбавка за умови режимних обмежень, допуск Ф.2 (15%); надбавка за специфічні умови проходження служби (65%); премія%.

У березні 2021 року позивач звернувся до Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України із заявою, у якій просив повідомити розмір грошового забезпечення заступника начальника управління – начальника відділу моніторингу та зонального контролю Черкаського управління Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України за грудень 2019 року із зазначенням усіх його складових (посадового окладу, окладу за спеціальним званням, процентної надбавки за вислугу років) і щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення) та премії; також просив виготовити довідку про розмір грошового забезпечення для перерахунку його пенсії за посадою заступника начальника управління – начальника відділу моніторингу та зонального контролю Черкаського управління Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України за грудень 2019 року із зазначенням усіх його складових грошового забезпечення.

Листом від 26.03.2021 №28зі/42-05ЦА/04-2021 Департаментом внутрішньої безпеки Національної поліції України повідомлено, що розгляд питання щодо надання заявнику довідки про розмір грошового забезпечення, що враховується для перерахунку пенсії, не належить до компетенції Департаменту.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Водночас повідомлено інформацію про складові та розмір грошового забезпечення за посадою заступника начальника управління – начальника відділу моніторингу та зонального контролю Черкаського управління Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України за грудень 2019 року, відповідно до якої грошове забезпечення начальника відділу моніторингу та зонального контролю Черкаського управління Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України за грудень 2019 року складалося з: посадового окладу – 3350,00 грн; окладу за спеціальним званням – 2200,00 грн; надбавки за стаж служби (35%) – 1942,50 грн; надбавки за роботу в умовах режимних обмежень (10%) – 335,00 грн; надбавки за специфічні умови проходження служби (75%) – 5619,38 грн; премії (180%,087) – 24216,08 грн, індексації – 929,08 гривні.

Згодом листом Сектору з питань пенсійного забезпечення Національної поліції України від 06.04.2021 №332/48-2021 відмовлено позивачу у виданні нової довідки про розмір грошового забезпечення для проведення перерахунку пенсії, оскільки інформація стосовно перерахунку пенсії до Національної поліції не надходила.

Обґрунтування Суду. Питання щодо подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону №2262-XII, крім пенсій військовослужбовцям строкової служби та членам їхніх сімей, регулює Порядок подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затверджений постановою Правління Пенсійного фонду України від 30.01.2007 №3-1 «Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (далі – Порядок №3-1).

Підставою для вчинення дій, спрямованих на перерахунок раніше призначених пенсій, є збільшення рівня грошового забезпечення діючих військовослужбовців та осіб, які мають право на пенсію за Законом №2262-XII, що може бути реалізовано двома шляхами:

– через централізований механізм повідомлень та інформувань територіального органу Пенсійного фонду України органами влади у спосіб, визначений пунктами 1-3 Порядку №45;

– за відповідною заявою пенсіонера та доданими до неї документами.

Верховний Суд звертає увагу, що заява пенсіонера та додані до неї документи, які дають право на наступне підвищення пенсії (довідка про розмір грошового забезпечення, що враховується для перерахунку пенсій), є підставою для перерахунку раніше призначених пенсій військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за Законом №2262-XII, проте за умови, якщо її видання державним органом, з якого особи були звільнені із служби, якщо інше не передбачено Порядком №45, обумовлене зміною розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на такий перерахунок згідно із цим Законом, або у зв'язку із введенням для зазначених категорій осіб нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) і премій у розмірах, встановлених законодавством.

Підвищення грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за Законом №2262-XII, на умовах, у порядку та розмірах, передбачених Кабінетом Міністрів України, є безумовною підставою для перерахунку пенсій, призначених згідно із Законом №2262-XII.

Як було зазначено вище, грошове забезпечення поліцейських унормовано постановою №988 та Порядком №260. Однак із часу прийняття цих нормативно-правових актів визначений ними розмір видів грошового забезпечення поліцейських не змінився.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

При цьому з огляду на те, що набрання законної сили (19.11.2019) рішенням у справі №826/12704/18, яким було визнано протиправним і скасовано пункт 3 постанови №103, не зумовило виникнення у позивача права на перерахунок пенсії як у особи, яка проходила службу в органах Національної поліції, вказані обставини не можуть слугувати підставою для надання до ГУ ПФУ оновленої довідки про розмір грошового забезпечення, визначеного станом на листопад 2019 року, оскільки пенсію позивачу призначено як особі, звільненій зі служби в Національній поліції.

Колегія суддів звертає увагу на те, що позивач у вересні 2017 року був звільнений з Національної поліції України відповідно до пункту 2 статті 77 Закону України від 02.07.2015 №580-VIII «Про Національну поліцію» (далі – Закон №580-VIII) (через хворобу). З 02.11.2017 позивачу призначено пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Отже, суди дійшли помилкового висновку, що з дня набрання чинності судовим рішенням у справі №826/3858/18 виникли підстави для перерахунку пенсій, призначених згідно із Законом України від 09.04.1992 №2262-XII, з урахуванням розміру посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням та відсоткової надбавки за вислугу років, а також додаткових видів грошового забезпечення.

Грошове забезпечення поліцейських унормовано Постановою №988 та Порядком №260. Із часу прийняття цих нормативно-правових актів визначений ними розмір видів грошового забезпечення поліцейських не змінився.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113498903>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 15.09.2023 у справі №380/10714/22 (адміністративне провадження №К/990/19595/23) щодо призначення пенсії

Обставини справи. ОСОБА_1 звернувся з адміністративним позовом до Адміністрації Державної прикордонної служби України (далі – також відповідач), у якому просить:

– визнати протиправними дії відповідача щодо відмови позивачу в оформленні та направленні необхідних документів до Головного управління Пенсійного фонду України в Харківській області (далі – Управління) для призначення позивачу пенсії за вислугу років відповідно до пункту «б» частини 1 статті 12 Закону України від 09 квітня 1992 року «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (далі – Закон №2262-XII);

– зобов'язати відповідача підготувати та направити до Управління подання та документи для призначення пенсії за вислугу років позивачу відповідно до Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсії, затвердженого постановою Правління Пенсійного фонду України від 30 січня 2007 року №3-1 (далі – Порядок №3-1), та пункту «б» частини 1 статті 12 Закону №2262-XII, починаючи з 15 травня 2022 року.

На обґрунтування позовних вимог вказує, що на день звільнення досяг 45-річного віку і у нього був наявний страховий стаж більше 25 років, з яких загальної вислуги років військової служби 23 роки 09 місяців 18 днів (календарна – 10 років 00 місяців 24 дні; пільгова – 13 років 08 місяців 24 дні), відтак він звернувся до Адміністрації Державної прикордонної служби із заявою про призначення йому пенсії за вислугу років відповідно до Закону №2262-XII та просив підготувати і направити до Головного управління Пенсійного фонду України у Харківській області всі необхідні документи про призначення йому пенсії за вислугу років, однак у відповідь отримав відмову, яку вважає протиправною.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Обґрунтування Суду. Колегія суддів вважає за необхідне зазначити:

– підпунктом «в» пункту 3 Порядку №393 (у редакції, чинній до внесення змін постановою Кабінету Міністрів України №119 від 16 лютого 2022 року) було передбачено, що до вислуги років для призначення пенсій особам, зазначеним в абзаці першому пункту 1 цієї постанови, зараховується на пільгових умовах: час проходження служби на заставах, постах, у комендатурах, відділеннях КПП, маневрових групах зі змінними заставами, на кораблях і катерах, що несуть службу по охороні державного кордону України, інших підрозділах Державної прикордонної служби за Переліком, затверджуваним Адміністрацією Державної прикордонної служби України;

– водночас відповідно до підпункту «в» пункту 3 Порядку №393 (у редакції, чинній на дату звільнення, 14 травня 2022 року, та дату звернення позивача із заявою до Адміністрації Державної прикордонної служби України щодо оформлення та подання необхідних документів до Головного управління Пенсійного фонду України в Харківській області для призначення пенсії, 15 червня 2022 року) до вислуги років для визначення розміру пенсії особам, зазначеним в абзаці першому пункту 1 цієї постанови, зараховується на пільгових умовах (пункт 3 у редакції постанови Кабінету Міністрів України №119 від 16 лютого 2022 року): один місяць служби за півтора місяці: на заставах, постах, у комендатурах, відділеннях КПП, маневрових групах зі змінними заставами, на кораблях і катерах, що несуть службу по охороні державного кордону України, інших підрозділах Державної прикордонної служби за Переліком, затверджуваним Адміністрацією Державної прикордонної служби України;

– тому для призначення пенсії за вислугу років за Законом №2262-XII календарна вислуга років могла бути зарахована на пільгових умовах відповідно до Порядку №393 в редакції, чинній до внесення змін постановою Кабінету Міністрів України №119 від 16 лютого 2022 року.

Враховуючи те, що станом на дату звернення позивача (15 червня 2022 року) із заявою до Адміністрації Державної прикордонної служби України щодо оформлення та подання необхідних документів до Головного управління Пенсійного фонду України в Харківській області для призначення пенсії за вислугу років за Законом №2262-XII діяла нова редакція підпункту «в» пункту 3 Порядку №393, то суд апеляційної інстанції дійшов обґрунтованого висновку про відсутність підстав для зарахування на пільгових умовах позивачу час проходження служби у підрозділі Державної прикордонної служби, до вислуги років для призначення пенсій, оскільки такий період враховується тільки для визначення розміру пенсії.

Вказаний висновок узгоджується з правовою позицією Верховного Суду, висловленою у постанові від 31 серпня 2023 року у справі №200/4951/22.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113498978>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 20.09.2023 у справі №521/3656/19 (провадження №61-5925св22) у справі за позовом Військової академії до ОСОБА_1 про усунення перешкод у користуванні приміщенням і за зустрічним позовом ОСОБА_1 та ОСОБА_5 до Військової академії про визнання права користування житловим приміщенням, усунення перешкод шляхом вселення, скасування наказу, поновлення на квартирному обліку та стягнення моральної шкоди

Обставини справи. Будівлі військового містечка №НОМЕР_2, зокрема і будинок №НОМЕР_1, що розташований за АДРЕСА_1 є військовим майном, яке перебуває на балансі та у відповідальній експлуатації Військової академії (м. Одеса), про що свідчить акт приймання (передачі) будинків, споруд та території військового містечка №НОМЕР_2 від 20 серпня 2013 року.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Відповідно до Директиви Міністра оборони України від 11 червня 2001 року №Д-14 «Про переобладнання вивільненого фонду Міністерства оборони України під тимчасове житло для безквартирних військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей» вищевказана будівля №67 переобладнана під тимчасове житло для проживання безквартирних військовослужбовців та членів їхніх сімей. На цей час будівля АДРЕСА_2 використовується для тимчасового проживання безквартирних військовослужбовців.

Квартирно-експлуатаційний відділ міста Одеси веде облік казармено-житлового фонду в Одеському гарнізоні, в порядку, визначеному Статутом гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України, наказом Міністерства оборони України від 03 липня 2013 року №448 «Про затвердження Положення про організацію квартирно-експлуатаційного забезпечення Збройних Сил України» та Положенням про Квартирно-експлуатаційний відділ міста Одеси, а також здійснює контроль за використанням жилого фонду Міністерства оборони України в порядку статей 29, 30 ЖК України.

Порядок заселення відповідача до спірного приміщення не відомий, спеціальний ордер на вселення в приміщення відповідачу встановленим порядком не надавався. Приміщення за АДРЕСА_3, надавалося військовослужбовцю ОСОБА_6 разом із сім'єю для тимчасового проживання у зв'язку з проходженням служби в Одеському гарнізоні за відсутності іншої житлової площі.

Надалі шлюб між ОСОБА_6 та ОСОБА_5 було розірвано. ОСОБА_6 отримав однокімнатну квартиру від Міністерства оборони України.

Рішенням Малиновського районного суду міста Одеси від 30 листопада 2011 року у справі №2/1519/7004/17 виселено ОСОБА_5 з житлового приміщення за адресою: АДРЕСА_4, без надання іншого житлового приміщення.

На час звернення до суду із цим позовом у спірній кімнаті залишився проживати син ОСОБА_1, тому його перебування надалі у зазначеному приміщенні є незаконним і самоправним його утриманням. Крім того, у відповідача відсутнє самостійне право на спірне приміщення.

Відповідач на квартирному обліку в Одеському гарнізоні не перебуває, не є ані військовослужбовцем, ані працівником Збройних Сил України, не перебуває на обліку військовослужбовців та членів їхніх сімей Одеського гарнізону, потребуючих поліпшення житлових умов, а тому у нього відсутні будь-які правові підстави користування приміщенням, яке займає відповідач.

Обґрунтування Суду. ОСОБА_1 не є особою, що самоправно вселилася до жилого приміщення, постійно там проживав, не має іншого житла на момент подання позову про виселення, має достатні та триваючі зв'язки з конкретним місцем проживання, врахувавши зустрічні позовні вимоги на предмет пропорційності переслідуваній меті з огляду на статтю 8 Конвенції, Суд дійшов обґрунтованого висновку про те, що в ОСОБА_1 на законних підставах виникло право користування спірною кімнатою і протилежного ними не доведено, тому відсутні підстави для його виселення із вказаного житла.

Також правильним є висновок судів попередніх інстанцій в частині відмови ОСОБА_1 в задоволенні зустрічних позовних вимог про зобов'язання КЕВ Одеської області поновити на квартирному обліку, оскільки зустрічний позов в означеній частині пред'явлено до неналежного відповідача. Крім того, судами також зазначено, що питання про залучення до участі у справі як співвідповідача позивачами за зустрічним позовом не ставилося та судом не розглядалося.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

У цивільному судочинстві діє принцип диспозитивності, який покладає на суд обов'язок вирішувати лише ті питання, про вирішення яких його просять сторони у справі (учасники спірних правовідносин), та позбавляє можливості ініціювати судове провадження. Особа, яка бере участь у справі, розпоряджається своїми правами щодо предмета спору на власний розсуд. Формування змісту та обсягу позовних вимог є диспозитивним правом позивача.

Крім того, Верховний Суд погоджується з висновками судів попередніх інстанцій в частині відмови у задоволенні зустрічних позовних вимог ОСОБА_5, оскільки рішенням Малиновського районного суду міста Одеси від 30 листопада 2011 року, яке було чинним на час розгляду справи судами попередніх інстанцій, у справі №2/1519/7004/11 виселено ОСОБА_5 з житлового приміщення за адресою: АДРЕСА_4, без надання іншого житлового приміщення за позовом військового прокурора Одеського гарнізону в інтересах держави в особі Міністерства оборони України та КЕВ міста Одеси до ОСОБА_5.

Тобто питання щодо користування ОСОБА_5 спірним житловим приміщенням вирішено судом.

Детальніше з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/114369740>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 04.10.2023 у справі №344/6853/21 (провадження №61-5216св22) про визнання незаконними та скасування рішення і наказу, зобов'язання прийняти рішення про поновлення на квартирному обліку, погодження розподілу квартири (справа щодо юрисдикційності)

Обставини справи. Полковник запасу ОСОБА_2 проходив військову службу в період з 03 серпня 1976 року до 28 жовтня 2002 року у різних військових частинах на різних посадах.

Відповідно до копії свідоцтва про укладення шлюбу 04 червня 1983 року ОСОБА_2 та ОСОБА_5 зареєстрували шлюб.

Відповідно до витягу з протоколу від 14 травня 1999 року №6 засідання житлової комісії військовослужбовця частини НОМЕР_1 ОСОБА_2 поставлено в чергу на отримання (покращення) житла: з 03 березня 1995 року в загальну чергу під №103, з 08 травня 2002 року в пільгову (позачергову, першочергову) під №27 як звільненого в запас. Склад сім'ї з 4 осіб: дружина ОСОБА_1, 1958 року народження, син ОСОБА_6, 1984 року народження, донька ОСОБА_7, 1988 року народження.

Наказом Міністерства оборони України від 08 жовтня 2002 року №570 ОСОБА_2 був звільнений з військової служби у запас за пунктом 67 підпункту «Б» (за станом здоров'я) із залишенням на квартирному обліку для позачергового одержання житлового приміщення за рахунок житлового фонду Міністерства оборони України. Згідно з копією свідоцтва про смерть від 30 травня 2019 року ОСОБА_2 помер.

14 червня 2019 року ОСОБА_1 звернулася до військового комісара ІНФОРМАЦІЯ_3 із заявою про внесення змін у квартирну справу у зв'язку зі смертю чоловіка полковника запасу ОСОБА_2.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Наказом військового комісара ІНФОРМАЦІЯ_3 від 27 червня 2019 року №275 внесено зміни до облікової справи полковника запасу ОСОБА_2 на підставі пункту 20 розділу VI Інструкції (наказ Міністерства оборони України від 31 липня 2018 року №380) та свідоцтва про смерть від 30 травня 2019 року, серія НОМЕР_6.

Згідно з витягом з протоколу засідання об'єднаної житлової комісії ІНФОРМАЦІЯ_3 від 26 жовтня 2020 року №20 погоджено розподіл квартири дружині померлого полковника запасу ОСОБА_2 – ОСОБА_1 відповідно до списків розподілу житлової площі для постійного проживання в Івано-Франківському гарнізоні у м. Івано-Франківськ та надано квартиру позачергово зі зняттям з квартирного обліку.

28 жовтня 2020 року наказом військового комісара ІНФОРМАЦІЯ_3 №314 погоджено розподіл квартири дружині померлого полковника запасу ОСОБА_2 – ОСОБА_1 відповідно до списків розподілу житлової площі для постійного проживання в Івано-Франківському гарнізоні у м. Івано-Франківськ.

Протоколом засідання комісії з контролю за забезпеченням військовослужбовців Збройних Сил України та членів їхніх сімей жилими приміщеннями від 10 грудня 2020 року №156, затвердженим головою комісії, розглянуто пропозиції начальника Івано-Франківського гарнізону полковника ОСОБА_8 щодо розподілу 9 квартир за адресою: АДРЕСА_5, згідно з якими ОСОБА_1 як дружині померлого військовослужбовця полковника запасу не погоджено розподіл квартири АДРЕСА_6 та рекомендовано на доопрацювання.

Начальник Івано-Франківської квартирно-експлуатаційної частини району у листі від 25 січня 2021 року, адресованому начальнику Івано-Франківського гарнізону, ІНФОРМАЦІЯ_6, об'єднаній житлової комісії ІНФОРМАЦІЯ_6 запропонував скасувати рішення об'єднаної житлової комісії ІНФОРМАЦІЯ_3, пункт 3 протоколу від 26 жовтня 2020 року №20 про розподіл квартири дружині померлого полковника запасу ОСОБА_2, ОСОБА_1, та переглянути правомірність перебування на квартирному обліку в Івано-Франківському гарнізоні.

Відповідно до витягу з протоколу засідання об'єднаної житлової комісії ІНФОРМАЦІЯ_6 від 16 квітня 2021 року №2 скасовано пункт 3 рішення об'єднаної житлової комісії, оформленого протоколом від 26 жовтня 2020 року №20, щодо погодження розподілу квартири дружині померлого полковника запасу ОСОБА_2, ОСОБА_1, та зняла її та членів її сім'ї у кількості 3 осіб з квартирного обліку осіб, які потребують поліпшення житлових умов, при ІНФОРМАЦІЯ_6 у зв'язку із припиненням полковником ОСОБА_2 трудових відносин з військовою частиною НОМЕР_2 (13 квітня 2001 року переведений до військової частини НОМЕР_3, АДРЕСА_2) через неправомірні дії посадових осіб при вирішенні питання про взяття на облік.

Наказом військового комісара ІНФОРМАЦІЯ_6 від 20 квітня 2021 року №150 скасовано пункт 3 рішення об'єднаної житлової комісії, оформленого протоколом №20 від 26 жовтня 2020 року, щодо погодження розподілу квартири дружині померлого полковника запасу ОСОБА_2, ОСОБА_1 та знято її та членів сім'ї з квартирного обліку.

Обґрунтування Суду. У спірних правовідносинах згідно з Інструкцією №380 відповідач наділений повноваженнями приймати рішення, що впливають на можливість реалізації позивачкою соціальних гарантій щодо забезпечення жилим приміщенням з урахуванням її особливого статусу, визначеного Законом, тобто як члена сім'ї особи, яка проходила публічну службу, різновидом якої є служба військова.

Оскільки вимоги позивачки стосуються незаконних рішень відповідача щодо реалізації її права на житло, гарантоване Законом, то спір її як члена сім'ї військовослужбовця з ІНФОРМАЦІЯ_6 щодо реалізації цього права потрібно розглядати за правилами тієї юрисдикції, яка вирішує спори щодо проходження публічної служби (аналогічно як і спори, пов'язані з реалізацією інших соціальних гарантій (пільг), визначених для військовослужбовців).

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

З урахуванням викладеного спір позивачки з відповідачем є публічно-правовим, отже, належить до юрисдикції адміністративного суду.

Подібні правові висновки сформульовані у постанові Великої Палати Верховного Суду від 08 червня 2022 року у справі №362/643/21, провадження №14-32цс22.

З огляду на вказане Верховний Суд дійшов висновку, що спір у цій справі помилково розглянутий загальними судами першої та апеляційної інстанцій у порядку цивільного судочинства, водночас такий спір підлягає розгляду у порядку адміністративного судочинства.

Детальніше зі справою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/114187333>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 04.10.2023 у справі №761/18365/20 (провадження №61-9164св23) щодо житлових прав

Обставини справи. У червні 2020 року Адміністрація Державної прикордонної служби України звернулась до ОСОБА_1, ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_4 з позовом про виселення та зобов'язання знятися з реєстрації.

Позов мотивовано тим, що ОСОБА_1 проходив військову службу в Державній прикордонній службі України, був звільнений 11 листопада 2019 року наказом Голови Державної прикордонної служби України від 11 листопада 2019 року №1130-ОС, виключений зі списків особового складу та всіх видів забезпечення, відповідно до наказу Голови Державної прикордонної служби України від 15 листопада 2019 року №1169-ОС.

Під час проходження військової служби в 1994 році ОСОБА_1 та члени його сім'ї були забезпечені постійним житлом, яке не здали.

Надалі ОСОБА_1 переведений для проходження служби до Адміністрації Державної прикордонної служби України, де був забезпечений службовою квартирою АДРЕСА_2 на період проходження служби. Після звільнення ОСОБА_1 з військової служби відповідачі в добровільному порядку не звільнили та не здали службове житло, а саме квартиру АДРЕСА_2. Позивач у своїй позовній заяві звернув увагу на те, що вказаними діями порушуються права інших військовослужбовців та членів їхніх сімей, які потребують службового житла. На думку позивача, оскільки відповідач був забезпечений житлом, як військовослужбовець, який на тепер припинив трудові відносини з Адміністрацією Державної прикордонної служби України, він підлягає виселенню з особового складу з усіма особами, які з ним проживають, без надання іншого житлового приміщення.

Адміністрація Державної прикордонної служби України просила: зобов'язати відповідачів ОСОБА_1, ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_4 виселитися зі службової квартири АДРЕСА_2; зобов'язати відповідачів ОСОБА_1, ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_4 знятися з реєстрації в службовій квартирі АДРЕСА_2.

Обґрунтування Суду. Робітники і службовці, що припинили трудові відносини з підприємством, установою, організацією, а також громадяни, які виключені з членів колгоспу або вийшли з колгоспу за власним бажанням, підлягають виселенню зі службового жилого приміщення з усіма особами, які з ними проживають, без надання іншого жилого приміщення (стаття 124 ЖК України).

Військовослужбовці строкової військової служби та військовослужбовці, призвані на військову службу під час мобілізації, на особливий період або на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, розміщуються в казармах (на кораблях) згідно зі Статутом внутрішньої служби Збройних Сил України. За ними зберігаються жилі приміщення, які вони займали до призову на строкову військову службу та військову службу під час мобілізації,

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

на особливий період або на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період. Вони не можуть бути зняті з обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов (абз. 2 пункту 1 статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий статус військовослужбовців та членів їх сімей»).

Відповідно до статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на повагу до свого житла, а органи державної влади не можуть втручатися у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Рішення про виселення становитиме порушення статті 8 Конвенції, якщо тільки воно не ухвалене «згідно із законом», не переслідує одну із законних цілей, наведених у пункті 2 статті 8, і не вважається «необхідним у демократичному суспільстві». Вислів «згідно із законом» не просто вимагає, щоб оскаржуваний захід ґрунтувався на національному законодавстві, але також стосується якості такого закону. Зокрема, положення закону мають бути достатньо чіткими у своєму формулюванні та надавати засоби юридичного захисту проти свавільного застосування. Крім того, будь-яка особа, якій загрожує виселення, у принципі повинна мати можливість, щоб пропорційність відповідного заходу була визначена судом. Зокрема, якщо було наведено відповідні аргументи щодо пропорційності втручання, національні суди повинні ретельно розглянути їх та надати належне обґрунтування. Втрата житла є найбільш крайньою формою втручання у право на повагу до житла. Концепція «житла» має першочергове значення для особистості людини, самовизначення, фізичної та моральної цілісності, підтримки взаємовідносин з іншими, усталеного та безпечного місця в суспільстві.

З урахуванням того, що спірне службове житло було надано військовослужбовцю ОСОБА_1 та членам його сім'ї на період проходження військової служби, при цьому станом на час розгляду справи він продовжує перебувати на військовій службі, відсутні правові підстави для виселення ОСОБА_1 та його неповнолітнього сина зі службової квартири на підставі статті 124 ЖК України. Зазначений спосіб реалізації прав позивача як власника службового житла колегія суддів вважає таким, що не відповідатиме критерію законності втручання у право на житло військовослужбовця, який проходить військову службу в особливий період.

За таких обставин, встановивши, що ОСОБА_1 призначений на посаду начальника групи узагальнення дій руху опору управління організації руху опору військової частини НОМЕР_3 Міністерства оборони України (тобто, перебуває на військовій службі) апеляційний суд зробив неправильний висновок про задоволення позовних вимог про виселення ОСОБА_1, ОСОБА_2, оскільки таке втручання в право на повагу житла відбулося не відповідно до закону (абзац 2 пункту 1 статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий статус військовослужбовців та членів їх сімей»). Тому постанову апеляційного суду в частині задоволення позовних вимог про виселення ОСОБА_1, ОСОБА_2 належить скасувати. Суд першої інстанції відмовив у задоволенні цих позовних вимог з інших підстав. Як наслідок, рішення суду першої інстанції в частині відмови в задоволенні позовних вимог про виселення ОСОБА_1, ОСОБА_2 потрібно змінити, виклавши його мотивувальну частину в редакції цієї постанови.

Варто враховувати, що звернення з позовом про визнання осіб такими, що втратили право користування житлом у разі їх виселення з нього, не є необхідним, оскільки особи втрачають право користування спірним житлом безпосередньо у зв'язку з виселенням з нього, таке рішення суду є підставою для внесення відповідних змін до відповідного реєстру територіальної громади, а тому пред'явлення такої позовної вимоги як про визнання особи такою, що втратила права користування жилим приміщенням, не призводить до ефективного захисту порушених прав позивача.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

У справі, що переглядається, апеляційний суд не звернув уваги, що рішення суду про виселення є підставою для внесення відповідних змін до відповідного реєстру територіальної громади. Суд першої інстанції відмовив у задоволенні позовної вимоги про зобов'язання знятися з реєстраційного обліку з інших підстав (як похідних від вимог про виселення). Тому постанову апеляційного суду в цій частині належить скасувати, а рішення суду першої інстанції належить змінити в мотивувальній частині.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/114020810>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 18.10.2023 у справі №200/5301/22 (адміністративне провадження №К/990/20021/23) щодо індексації грошового забезпечення

Обставини справи. З 27 березня 2015 року до 24 квітня 2020 року ОСОБА_1 проходила військову службу. Під час проходження військової служби та на час звільнення зі служби ОСОБА_1 нарахована та виплачена індексація грошового забезпечення:

- за грудень 2018 року в сумі: 71,08 грн;
- за 2019 рік (крім жовтня 2019 року): січень та лютий по 71,08 грн щомісяця; березень – червень по 134,47 грн щомісяця; липень – вересень та листопад – грудень по 206,72 грн щомісяця;
- за 2020 рік: січень – березень по 216,51 грн щомісяця; квітень (до 24 квітня 2020 року, з урахуванням невиплаченої індексації за жовтень 2019 року – 206,72 грн та коригуванням індексації за грудень 2019 року, яка становила 216,51 грн замість виплачених 206,72 грн) – 389,72 грн.

За інші періоди військової служби індексація не нараховувалася та не виплачувалася. З 29 січня 2020 року до 24 квітня 2020 року обчислення розмірів посадового окладу та окладу за військове звання відбувалося шляхом множення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 квітня 2018 року, на відповідні тарифні коефіцієнти. За таким же принципом були обчислені додаткові види грошового забезпечення позивача.

На звернення позивачки з приводу нарахування і виплати їй індексації грошового забезпечення відповідач надав відповідь від 14 грудня 2022 року №09/02/350, у якій повідомив, що індексація грошового забезпечення з 1 січня 2016 року до 28 лютого 2018 року їй не нараховувалася та не виплачувалася у зв'язку з незакладенням до бюджету коштів для виплати індексації у цей період; щодо індексації грошового забезпечення за період з 1 березня 2018 року до 24 квітня 2020 року, то, враховуючи те, що в березні 2018 року у військовослужбовців збільшилися посадові оклади відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 року №704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб», індексація грошового забезпечення за цей місяць не проводилася.

На звернення позивачки щодо нарахування та виплати їй грошового забезпечення та інших додаткових виплат за період з 29 січня 2020 року до 24 квітня 2020 року із застосуванням розрахункової величини – прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року, відповідач надав відповідь від 14 грудня 2022 року №09/02/351, повідомивши, що їй був встановлений 4 тарифний розряд і посадовий оклад, визначені шляхом множення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня 2018 року – 1762 грн на відповідний коефіцієнт згідно з додатком 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 року.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

№704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу» – 1,55, що становило 2730 грн. Її військове звання «солдат» і оклад за військовим званням визначені шляхом множення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня 2018 року, – 1762 грн на відповідний тарифний коефіцієнт згідно з додатком 14 до вказаної Постанови – 0,34, що становило 600 грн.

Обґрунтування Суду. Ключове питання цього спору в окресленій частині стосується відповідності висновків судів попередніх інстанцій практиці Верховного Суду щодо застосування норм абзаців 3-6 пункту 5 Порядку №1078 у контексті з'ясування наявності/відсутності підстав для нарахування й виплати позивачу (військовослужбовцю) з 1 березня 2018 року до звільнення з військової служби суми так званої «фіксованої» індексації грошового забезпечення.

Механізм індексації має універсальний характер, позаяк індексації підлягають всі грошові доходи населення, які не мають разового характеру. Зі свого боку правове регулювання виплати індексації визначає умови (коли величина індексу споживчих цін перевищила поріг індексації), з настанням яких виникає право на щомісячне отримання суми індексації у структурі заробітної плати (грошового забезпечення) до настання обставин (підвищення тарифних ставок, окладів), за яких виплата розрахованої суми індексації припиняється до повторного настання обставин, які обумовлюють наступне виникнення права на отримання індексації (пункт 44 постанови Верховного Суду від 27 квітня 2021 року у справі №380/1513/20).

Виплата індексації грошового забезпечення здійснюється за місцем перебування військовослужбовців на грошовому забезпеченні і обмежене фінансування жодним чином не впливає на право позивача отримати індексацію грошового забезпечення (постанови Верховного Суду від 19 липня 2019 року у справі №240/4911/18, від 7 серпня 2019 року у справі №825/694/17, від 20 листопада 2019 року у справі №620/1892/19).

Системний аналіз пункту 1, абзаців 4, 6 пункту 5 Порядку №1078 (у редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин) дає Суду підстави зробити висновок, що нарахування й виплата суми індексації-різниці мають щомісячний фіксований характер, гарантуються законом і є обов'язковими для підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності і господарювання, а також для фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників.

Враховуючи те, що індексація грошового забезпечення є однією з основних державних гарантій щодо оплати праці, та з огляду на правила й умови нарахування суми індексації-різниці, які встановлені абзацами 3, 4, 6 пункту 5 Порядку №1078, Суд дійшов висновку, що повноваження відповідача щодо виплати цієї суми індексації не є дискреційними. Зі свого боку обмежене фінансування жодним чином не впливає на право позивача отримати такий вид індексації грошового забезпечення.

З урахуванням того факту, що 1 березня 2018 року набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» від 30 серпня 2017 року №704, якою були встановлені нові розміри окладів військовослужбовців, та з огляду на правила пунктів 5, 10-2 Порядку №1078, березень 2018 року став місяцем підвищення доходу ОСОБА_1 за яким слід здійснювати обчислення індексу споживчих цін для проведення індексації грошового забезпечення надалі.

Реалізація особою права, що пов'язане з отриманням бюджетних коштів, яке базується на спеціальних, чинних на час виникнення спірних правовідносин, нормативно-правових актах національного законодавства, не може бути поставлена у залежність від бюджетних асигнувань (постанова Верховного Суду від 16 червня 2020 року у справі №206/4411/16-а).

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

З урахуванням викладеного Верховний Суд констатує, що у справі ОСОБА_1 суди попередніх інстанцій помилково визначили характер спірних правовідносин щодо позовних вимог, які стосуються нарахування й виплати індексації грошового забезпечення за період з 1 березня 2018 року до 24 квітня 2020 року; не дослідили ці правовідносини; не з'ясували обставини, які необхідні для правильного застосування абзаців 3, 4, 5, 6 пункту 5 Порядку №1078; не встановили, чи порушене право позивачки на отримання індексації-різниці, а якщо порушене, то яка сума належить до перерахунку й доплати з боку відповідача за указаний період.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/114270464>

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 18.10.2023 у справі №360/7050/21 (адміністративне провадження №К/990/9749/23) за позовом до Міністерства оборони України про визнання протиправним і скасування рішення, зобов'язання вчинити певні дії

Обставини справи. ОСОБА_1 є учасником бойових дій та інвалідом 3 групи, про що свідчить відповідне посвідчення серії. Відповідно до відомостей, які містяться у військовому квитку від 30.10.1987, проходив службу в Республіці Афганістан з 11.07.1988 по 13.02.1989.

Згідно з довідками до акта огляду медико-соціальною експертною комісією серії 10 ААВ №429430 від 07.04.2014, серії 12 ААА №157215 від 24.03.2015, серії 12 ААА №509114 від 21.03.2017, серії 12 ААБ №142940 від 31.03.2020 позивачеві встановлено третю групу інвалідності, причина інвалідності – поранення (контузія) та захворювання, пов'язані з виконанням обов'язків військової служби, при перебуванні в країнах, де велися бойові дії.

У 1988 році під час проходження служби в республіці Афганістан отримав осколкові поранення голови. Відповідно до витягу з протоколу засідання Центральної військово-лікарської комісії по встановленню причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв у колишнього військовослужбовця від 14.03.2014 №712 вогнепальні осколкові поранення голови (контузія головного мозку – 1988) рядового у відставці, 1969 року народження, так, пов'язані з виконанням обов'язків військової служби при перебуванні в країнах, де велися бойові дії.

Відповідно до архівної довідки Філіалу Центрального архіву (військово-медичних документів м. Санкт-Петербург) №6/3/0-373 від 20.07.2017, водій в/ч пп рядовий ОСОБА_1 03.11.1988 отримав легку контузю, струс головного мозку, з приводу чого перебував на лікуванні в/ч пп. Причинний зв'язок: контузія отримана при виконанні обов'язків військової служби (травму отримав ІНФОРМАЦІЯ_3 при виконанні бойового завдання в ДРА).

Постановою Северодонецького міського суду Луганської області від 01.12.2017 у справі №428/11552/17, яке набрало законної сили, позов задоволено: визнано неправомірною відмову в оформленні документів ОСОБА_1 на призначення одноразової грошової допомоги у зв'язку із встановленням III групи інвалідності згідно з постановою КМУ від 25.12.2013 №975; зобов'язано прийняти документи ОСОБА_1 для призначення та виплати одноразової грошової допомоги у зв'язку із встановленням III групи інвалідності згідно з постановою КМУ від 25.12.2013 №975 та направити їх до комісії з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової допомоги в разі загибелі (смерті), каліцтва або інвалідності військовослужбовців та осіб звільнених з військової служби.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Відповідно до витягу з протоколу засідання комісії МО України з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум, від 27.05.2021 №81 ОСОБА_1 відмовлено в призначенні одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум, оскільки заявником не подано документ, що свідчить про причини та обставини поранення (травми, каліцтва), який передбачено пунктом 11 Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2013 №975.

Не погодившись із відмовою відповідача в призначенні одноразової грошової допомоги, позивач звернувся до суду за захистом своїх прав.

Обґрунтування Суду. Суд звертає увагу, що Порядок №975 не визначає, який саме документ (військово-облікові документи, медична довідка, акт розслідування, архівна довідка, виписка з історії хвороби, тощо) повинна подати особа, яка звертається за отриманням одноразової грошової допомоги, на підтвердження обставин причини та обставини поранення (контузії, травми або каліцтва), а отже, без вказівки на конкретний документ, у кожному конкретному випадку це можуть бути різні документи, які достовірно свідчать про причини та обставини поранення.

Водночас подання до Міноборони відповідного рішення військово-лікарської комісії про встановлення причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв, яким встановлено, що отримані особою поранення, травма, контузія, захворювання, пов'язані з виконанням обов'язків військової служби при перебуванні в країнах, де велись бойові дії, не виключає необхідності подання інших, зазначених у пункті 11 Порядку №975, документів, що свідчать про причини та обставини поранення, травми, контузії та захворювання.

Згідно з правовою позицією Судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, висловленої у постанові від 10.04.2019 у справі №822/220/18, документами, що свідчать про причини та обставини поранення (контузії, травми, каліцтва), зокрема про те, що поранення (контузія, травма, каліцтво) не пов'язане з учиненням особою кримінального чи адміністративного правопорушення, не є наслідком учинення нею дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння або навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, можуть бути лише достовірні документи про причини і обставини одержання військовослужбовцем такого поранення. Неподання особою, яка звернулася за призначенням одноразової грошової допомоги, документів, що свідчать про причини та обставини поранення (контузії, травми, каліцтва), не створює для Міністерства оборони України обов'язку щодо їх витребування.

Отже, у контексті спірних правовідносин та обставин цієї справи необхідно приймати рішення та надавати оцінку інформації за наявності переліку визначених обов'язкових документів (...), у тому числі щодо причини та обставини поранення (контузії, травми, каліцтва).

Так, задовольняючи позовні вимоги, суди попередніх інстанцій виходили виключно з того, що рішення Центральної військово-лікарської комісії про встановлення причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв від 14.03.2014 №712 є належним і достатнім доказом, що свідчить про причини та обставини поранення, травми, контузії та захворювання.

Верховний Суд вважає такі висновки передчасними, оскільки суди попередніх інстанцій не звернули увагу та відповідно не надали належної правової оцінки обставинам того, що зміст двох документів, а саме висновок спеціаліста у галузі судово-медичної експертизи №416/Ж від 05.03.2014

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

та витяг із протоколу засідання Центральної військово-лікарської комісії №712 від 14.03.2014, які були складені зі слів позивача про отримання ним осколкових поранень голови, суперечить змісту Архівної довідки Центрального архіву МО РФ від 20.07.2017 №6/3/0-373, відповідно до якої позивач отримав лише легку контузію та струс головного мозку. Тобто у первинних документах не йдеться про осколкове поранення, а зазначено лише про контузію.

Також суди попередніх інстанцій не надали відповідної правової оцінки й тому факту, що запис у пункті 22 Військового квитка позивача (копія додана позивачем до позову) про контузію головного мозку був зроблений ІНФОРМАЦІЯ_8 вже тепер, а не під час проходження позивачем військової служби та отримання контузії у 1988 році.

З огляду на викладене суди попередніх інстанцій дійшли передчасного висновку про те, що рішення Центральної військово-лікарської комісії від 14.03.2014 №712 достеменно свідчить про причини та обставини отримання позивачем саме вогнепального осколкового поранення.

Також помилковими є висновки судів попередніх інстанцій про можливість застосування при вирішенні цієї справи правового висновку, викладеного у постанові Верховного Суду від 25.05.2018 у справі №729/426/17, оскільки Судова палата для розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду у постанові від 10.04.2019 у справі №822/220/18 відступала від висновків щодо застосування норм права у подібних правовідносинах, викладених, зокрема, у постанові від 25.05.2018 у справі №729/426/17.

Детальніше з постановою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/114401642>

III. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 27.04.2023 у справі №160/13338/20 (адміністративне провадження №К/990/33877/22)

Обставини справи. ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, відповідно до укладеного контракту проходить військову службу у військовій частині НОМЕР_1.

За результатами призначеного та проведеного службового розслідування комісією складено висновок від 17 лютого 2020 року, згідно з яким встановлено, що внаслідок неналежного виконання старшим солдатом ОСОБА_1 своїх обов'язків державі в особі військової частини НОМЕР_1 заподіяна шкода у загальному розмірі 909 299,58 грн, яка полягає у пошкодженні автомобіля МАЗ-5316 реєстраційний номер НОМЕР_2 з причепом МАЗ-892600 реєстраційний номер НОМЕР_3 через порушення ОСОБА_1 пунктів 12.1, 12.4, 12.9, «б» Правил дорожнього руху України, внаслідок чого сталася дорожньо-транспортна пригода, винним у якій є ОСОБА_1 та у якій було пошкоджено вищезазначений транспортний засіб.

Також судами попередніх інстанцій встановлено, що за фактом дорожньо-транспортної пригоди, яка мала місце 18 березня 2019 року за участю ОСОБА_1, який керував автомобілем МАЗ-5316 реєстраційний номер НОМЕР_2 з причепом МАЗ-892600 реєстраційний номер НОМЕР_3, у Єдиному реєстрі досудових розслідувань зареєстровано 18 березня 2019 року кримінальне провадження 12019040230000525, яке закрито постановою слідчого другого слідчого відділу Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у м. Полтаві від 13 вересня 2019 у зв'язку з відсутністю складу кримінального правопорушення, відповідальність за яке передбачена частиною першою статті 286 Кримінального кодексу України.

Ураховуючи зазначені обставини в. о. військового прокурора Криворізького гарнізону в інтересах держави в особі Міністерства внутрішніх справ України та військової частини НОМЕР_1 Національної гвардії України звернувся до суду з позовом про стягнення з ОСОБА_1 на користь військової частини НОМЕР_1 грошових коштів розмірі 909 299,58 грн.

Обґрунтування Суду. Військове майно – це державне майно, закріплене за відповідними військовими частинами. До нього належать: всі види озброєння, бойова та інша техніка, боєприпаси, паливно-мастильні матеріали, продовольство, технічне, аеродромне, шкіперське, речове, культурно-просвітницьке, медичне, ветеринарне, побутове, хімічне, інженерне та інше майно, а також кошти.

Зі змісту пункту 3 розділу I Положення №243/95-ВР вбачається, що військовослужбовці і призвані на збори військовозобов'язані несуть матеріальну відповідальність за наявності: а) заподіяння прямої дійсної шкоди; б) протиправної їх поведінки; в) причинного зв'язку між протиправною поведінкою і настанням шкоди; г) вини у заподіянні шкоди. Протиправною визнається така поведінка (дія чи бездіяльність) військовослужбовця або призваного на збори військовозобов'язаного, коли він не виконує (недбало виконує) свої службові обов'язки. Військовослужбовець або призваний на збори військовозобов'язаний визнається винним у заподіянні шкоди, якщо протиправне діяння вчинене ним умисно чи з необережності.

Відшкодування шкоди військовослужбовцями і призваними на збори військовозобов'язаними провадиться незалежно від притягнення їх до дисциплінарної чи кримінальної відповідальності за дію (бездіяльність), якою державі було заподіяно шкоду (пункт 4 розділу I Положення №243/95-ВР).

III. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ

На момент дорожньо-транспортної пригоди (18 березня 2019 року), тобто на момент виникнення спірних правовідносин діяло Положення №243/-95-ВР. Колегія суддів відмічає, що після втрати чинності цим Положенням відповідальність військовослужбовців за шкоду, завдану державі, Закон №160-ІХ не скасував і не пом'якшив.

Разом з тим суд апеляційної інстанції наведеним обставинам оцінки не надав. Колегія суддів також зауважує, що у позовній заяві позивач посилався на положення статті 1166 Цивільного кодексу України, яка була чинною та діяла упродовж усього часу спірних правовідносин, як правової підстави для стягнення з відповідача майнової шкоди.

Детальніше зі справою можна ознайомитися за посиланням:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/110502557>

